Додаток 4
до Програми охорони довкілля
Кременчуцької міської територіальної
громади на період 2026–2030 роки
(«Довкілля–2030»)

Міністерство освіти і науки України

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
(КрНУ)
39600, м. Кременчук, Полтавська обл., вул. Університетська, 20
тел.: (0536) 75-83-67

ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

ПРОГРАМИ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ КРЕМЕНЧУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД 2026–2030 РОКИ («ДОВКІЛЛЯ–2030»)»

Науковий керівник канд. біол. наук, доц. Надія ГАЛЬЧЕНКО

2025

СПИСОК ВИКОНАВЦІВ

Керівник НДР, кандидат біологічних наук, доцент кафедри цивільної безпеки, охорони праці, геодезії та землеустрою КрНУ імені Михайла Остроградського		Надія ГАЛЬЧЕНКО (загальне керівництво, всі розділи звіту)
Відповідальний виконавець кандидат технічних наук, доцент кафедри екології та біотехнології КрНУ імені Михайла Остроградського, директор ТОВ «НТЦ» Промекологія»		Олена КОРЦОВА
Виконавці: доктор біологічних наук, професор, в.о. ректора КрНУ імені Михайла Остроградського		Володимир НИКИФОРОВ
доктор технічних наук, професор кафедри цивільної безпеки, охорони праці, геодезії та землеустрою КрНУ імені Михайла Остроградського		Володимир БАХАРЄВ

ЗМІСТ

Вступ…… 4

1 Зміст та основні цілі проєкту Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030»), її зв'язок з іншими документами державного планування…….. 6

2 Характеристика поточного стану довкілля, в тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ не буде впроваджено……. 9

3 Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які, ймовірно, зазнають впливу… 37

4 Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Програми, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом……. 47

5 Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документу, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки Програми…… 52

6 Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення… 57

7 Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми…….. 63

8 Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення…… 68

9 Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення…….. 72

10 Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)……. 79

11 Резюме нетехнічного характеру……. 79

Список літератури…….. 81

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку цивілізації, коли людство стикається з безпрецедентними викликами, такими як зміна клімату, виснаження природних ресурсів та втрата біорізноманіття, концепція збалансованого (сталого) розвитку набуває першочергового значення. Це не просто теоретична ідея, а глобальна філософія та стратегія, яка прагне гармонійно поєднати економічний прогрес, соціальну справедливість та екологічну безпеку для поточних і майбутніх поколінь. Витоки цієї концепції сягають доповіді Брундтланд (1987), яка визначила її як розвиток, що задовольняє потреби сьогодення без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

У цьому контексті, Стратегічна екологічна оцінка (далі - СЕО) виступає як критично важливий інструмент для переходу від декларативних заяв до практичних дій. СЕО – це превентивна процедура, яка дозволяє оцінити екологічні наслідки великих державних планів і програм ще до їх затвердження. На відміну від традиційної оцінки впливу на довкілля (ОВД), яка фокусується на конкретних проектах, СЕО аналізує політику на стратегічному рівні, що дає можливість ідентифікувати та усунути потенційні ризики набагато раніше. Метою СЕО є не лише виявлення можливих негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, але й розробка обґрунтованих альтернатив та заходів для їх пом'якшення. Таким чином, СЕО допомагає інтегрувати екологічні міркування в процес прийняття рішень на найвищому рівні, сприяючи більш усвідомленому та відповідальному плануванню.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) ґрунтується на низці ключових принципів, які забезпечують її ефективність, прозорість та відповідність міжнародним стандартам. Ці принципи виходять за межі формального переліку та формують основу для відповідального та сталого державного планування.

Принцип законності та об’єктивності. СЕО проводиться в суворій відповідності до чинного законодавства, зокрема Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» [1]. Це гарантує, що процес є обов'язковим та має юридичну силу. Об'єктивність означає, що оцінка ґрунтується на неупереджених даних та наукових методах, а не на суб'єктивних інтересах.

Принцип гласності та участі громадськості. Цей принцип є одним з найважливіших. Він передбачає, що інформація про процес СЕО є відкритою та доступною для громадськості. Це дозволяє громадянам, експертам та зацікавленим сторонам брати участь в обговоренні, надавати свої зауваження та пропозиції, що значно підвищує якість та легітимність планованих рішень.

Принцип наукової обґрунтованості. Всі висновки та рекомендації, зроблені в рамках СЕО, мають ґрунтуватися на достовірних наукових дослідженнях та аналізі. Це запобігає прийняттю рішень, заснованих на припущеннях чи неперевірених даних.

Принцип збалансованості інтересів. СЕО повинна враховувати інтереси всіх сторін: держави, бізнесу та громадськості. Мета полягає в пошуку компромісу між економічним розвитком, соціальними потребами та екологічною безпекою.

Принцип комплексності. Оцінка розглядає не лише прямий вплив на довкілля, але й взаємозв'язок між різними екологічними, соціальними та економічними факторами. Це включає аналіз впливу на здоров'я населення, клімат, біорізноманіття, водні ресурси тощо.

Принцип запобігання екологічній шкоді. Основна мета СЕО – не просто оцінити шкоду, а запобігти їй. Це означає, що пріоритетним є пошук таких рішень та альтернатив, які дозволять уникнути або мінімізувати негативний вплив на довкілля ще на етапі планування.

Принцип довгострокового прогнозування. СЕО оцінює не лише короткострокові, а й довгострокові наслідки реалізації документів державного планування. Це дозволяє врахувати вплив на майбутні покоління та запобігти ризикам, які можуть проявитися лише через десятиліття.

Принцип достовірності та повноти інформації. Для ефективної оцінки необхідно використовувати лише повну та достовірну інформацію. Будь-яке приховування даних або маніпулювання ними може призвести до невірних висновків та прийняття хибних рішень.

Об’єктом даної стратегічної екологічної оцінки є проєкт Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030»).

1 ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОЄКТУ ПРОГРАМИ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ КРЕМЕНЧУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД 2026–2030 РОКИ («ДОВКІЛЛЯ – 2030»), ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Мета Програми – реалізація екологічної політики, спрямованої на стабілізацію та поліпшення стану навколишнього природного середовища Кременчуцької міської територіальної громади.

Термін реалізації Програми – 2026–2030 роки.

При розробці СЕО були враховані законодавчо-правові документи та основні цілі:

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [2]. Він створює правову основу для формування та реалізації державної екологічної політики, забезпечення балансу між господарською діяльністю та збереженням природних систем. Закон базується на принципах сталого розвитку, згідно з якими економічна діяльність не повинна завдавати шкоди природним екосистемам і здоров'ю людини. Основні принципи включають: 1) пріоритетність охорони життя і здоров'я людей від негативного впливу забруднення навколишнього природного середовища; 2) раціональне використання природних ресурсів з урахуванням їх відновлюваності та екологічних обмежень;
   3) Збереження біорізноманіття та природної рівноваги, підтримання екологічних функцій природних систем; 4) відповідальність за екологічні наслідки діяльності підприємств, установ, організацій та громадян;
   5) невідворотність покарання за порушення природоохоронного законодавства; 6) відкритість екологічної інформації та залучення громадськості до прийняття екологічно значущих рішень.
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII [3]. Державна екологічна політика спрямована на досягнення стратегічних цілей. Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва. Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України. Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України. Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення. Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.
3. Цілі сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722) [4].
4. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р. [5].

5. Національний план управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів від 27 грудня 2024 року № 1353-р. [6].
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» від 14 серпня 2019 р. № 827 [7].
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року» від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р [8].
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року» від 21.04.2021 № 443-р [9].
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року» від 9 грудня 2022 р. № 1134-р [10].
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» від 14 серпня 2019 р. № 827 [11].
11. Методичні рекомендації щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації» від 18.10.2023 № 705 [12].

Основними міжнародно-правовими документами щодо проведення СЕО є: Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифіковано Верховною Радою України (від 01.07.2015 № 562-УШ) та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє природне середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Є зв'язок з:

1) Стратегією розвитку Полтавської області на 2021–2027 роки, затвердженої рішенням пленарного засідання п’ятої сесії Полтавської обласної ради VIII скликання від 06.07.2021 [13].

2) Стратегією розвитку Кременчуцької міської територіальної громади на період до 2028 року, затвердженої рішенням засідання четвертої сесії Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області VIII скликання від 11.03.2021 [14].

Таблиця 1.1 – Узгодженість і взаємозв’язок Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») з Стратегією розвитку Кременчуцької міської територіальної громади на період до 2028 року (далі – Стратегія)

Основні напрями програми	Напрям розвитку Стратегії Енергоефективна та екобезпечна громада		
	Стратегічні цілі		
	Ефективна енергетична політика громада	Енергоефективна інфраструктура громади	Екологічно безпечна громада
Кліматична політика: пом'якшення та адаптація до зміни клімату	+	+	+
Запобігання промисловому забрудненню та охорона атмосферного повітря	+	+	++
Ефективне управління відходами	+	+	++
Збалансоване використання природних ресурсів (водних ресурсів, земель)	+	+	++
Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об’єктів (природно-заповідний фонд, екологічна та Смарагдова мережі, тваринний світ)	+	+	++
Ефективне державне управління у сфері охорони довкілля та природокористування	+	+	++

У рамках проведення процедури Стратегічної екологічної оцінки документу державного планування – Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030»), було складено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та розміщено на офіційному вебпорталі Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області та виконавчого комітету з метою одержання та врахування зауважень і пропозицій громадськості та внесені ним до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки.

2 ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ НЕ БУДЕ ВПРОВАДЖЕНО

Загальна характеристика поточного стану довкілля

Кременчуцька міська територіальна громада (далі – Кременчуцька МТГ) утворена шляхом добровільного приєднання територіальних громад згідно із Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Територіальна громада утворена згідно з рішенням сорок шостої сесії Кременчуцької міської ради VII скликання від 03.09.2020 «Про добровільне приєднання до територіальної громади міста Кременчука».

Адміністративним центром є місто Кременчук. До територіальної громади входять населені пункти: місто Кременчук, села Потоки, Мала Кохнівка, Придніпрянське, Соснівка Кременчуцького району.

Загальна площа становить 16967,86 га, у тому числі: м. Кременчук – 9586,00 га, Потоківський старостинський округ – 7381,86 га.

Відстані: 115 км від обласного центру м. Полтави і 290 км від м. Києва.

Атмосферне повітря

За даними Головного управління статистики у Полтавській області у 2024 році від стаціонарних джерел забруднення повітря надійшло 29185,915 т забруднюючих речовин (без урахування викидів діоксиду вуглецю), що на 1,12 тис. т менше ніж у 2023 році, 2023 рік – 30,3 тис. т забруднюючих речовин (без урахування викидів діоксиду вуглецю), що на 2,5 тис. т більше ніж у 2022 році; 2022 рік – 25,8 тис. т що на 26,635 тис. т, або на 50,8 % менше ніж у 2021 році.

Щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення у розрахунку на квадратний кілометр території області у 2024 році становила 1,015 т шкідливих речовин, обсяги викидів шкідливих речовин у розрахунку на одну особу області становили 21,58 кг, 2023 рік – 1,05 т шкідливих речовин, обсяги викидів шкідливих речовин у розрахунку на одну особу області становили 22,4 кг.

Серед стаціонарних джерел головних забруднювачів Полтавської області частка Кременчуцької міської територіальної громади складала: у 2024 році – 14,7 %, 2022 рік – 27,4 %.

У таблиці 2.1 подано узагальнену інформацію щодо викидів забруднювальних речовин від промисловості і транспорту в цілому для зони Полтавська (без урахування м. Полтава).

Таблиця 2.1 – Аналіз і візуалізація спектру забруднюючих речовин (Таблиця складена за інформацією Головного управління статистики у Полтавській області без даних по м. Полтава)*

№	Рік	2020	2021	2022	2023
1	Загальний обсяг викидів забруднювальних речовин, у зоні «Полтавська» тис. т	117,1594	130,1344	–	–
2	Викиди забруднювальних речовин від стаціонарних джерел (тис. т) всього, у тому числі:	44,95942	52,434458	27,752097	30,337
	метали та їх сполуки	0,032974	0,052102	0,033128	0,045629
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинок та волокон)	7,082589	7,879297	5,251903	4,519021
	сполуки азоту	8,84406	9,656302	6,369297	6,242216
	діоксид та інші сполуки сірки	2,833187	4,89844	2,754333	6,376058
	оксид вуглецю	9,259919	11,047940	6,339205	6,977093

	озон	0,001244	–	–	–
	фосфористий водень (фосфін)	–	–	–	–
	органічні аміни	0,01654	–	–	–
	неметанові леткі органічні сполуки	11,11741	11,536047	2,740834	2,342331
	метан	5,759357	7,32893	4,235292	3,792064
	стійкі органічні забруднювачі	0,001071	0,001233	0,000922	0,000434
	бром та його сполуки (у перерахунку на бром)	0,000014	0,000017	0,000008	0,000014
	хлор та сполуки хлору (у перерахунку на хлор)	0,006879	0,006892	0,004599	0,002775
	фтор та його сполуки (у перерахунку на фтор)	0,002194	0,002136	0,0021	0,002275
	ціаніди	0,000204	0,000262	0,000083	0,000028
	фреони	0,00178	0,001673	0,001753	0,002194
3	Викиди забруднювальних речовин від пересувних джерел, тис. т	72,2*	77,7*	–	–
4	Кількість випадків лісових пожеж, шт.	129	30	–	–

Примітка
* – за інформацією вебпорталу Головного управління статистики у Полтавській області, дані по автомобільному транспорту, розраховані на основі даних про кінцеве використання палива автомобільним транспортом, наведених у енергетичному балансі України.

З табл. 2.1 абсолютно зрозумілим є той факт, що умов неврахування парникових газів (метан і діоксид вуглецю) найбільші об'єми спостерігаються за: оксидом вуглецю, діоксидом азоту, пилом, неметалевими леткими органічними сполуками (НМЛОС). Такий розподіл є традиційним для м. Кременчука останні десятиріччя.

Загальний аналіз даних табл. 2.1 вказує на чітку закономірність зниження обсягів промислових викидів у 2022 році, що безумовно є наслідком повномасштабного вторгнення. Разом з тим дані 2023 року свідчать про відновлення потужностей певних виробництв, що супроводжується збільшенням загального обсягу викидів.

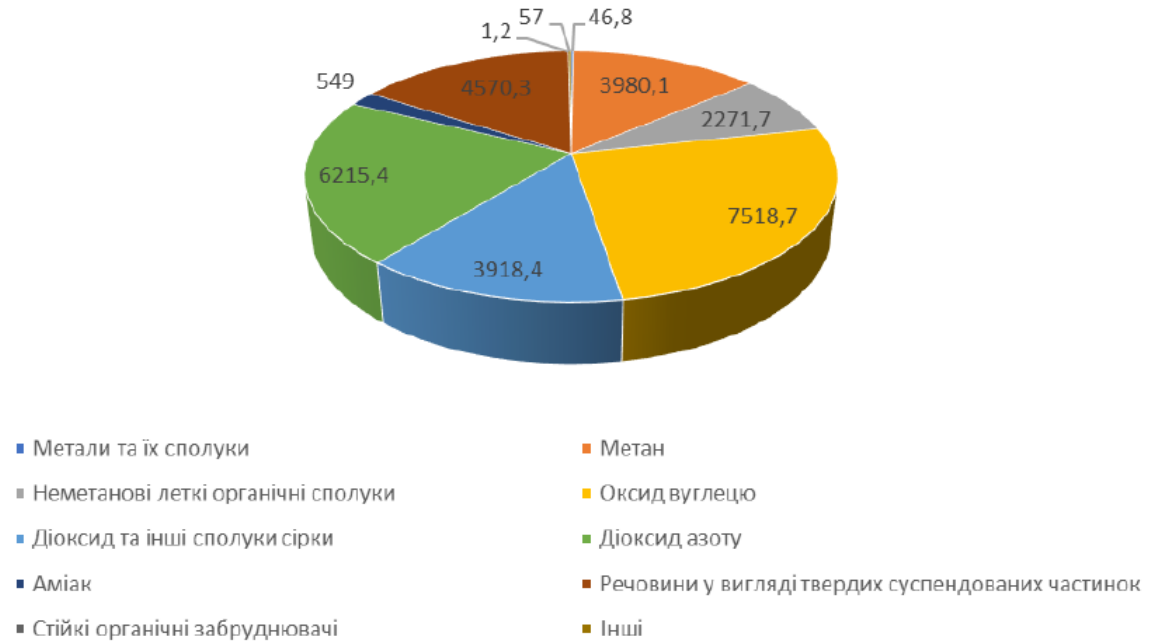

Рисунок 2.1 – Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, тонн у 2024 році (Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Полтавській області, 2025 [15])

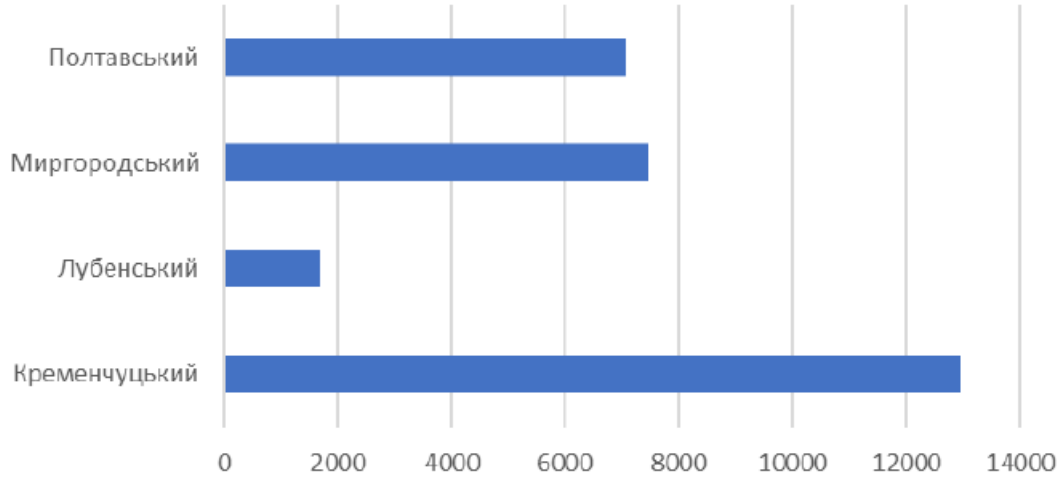

Рисунок 2.2 – Кількість викидів забруднюючих речовин і парникових газів у Полтавській області, тонн у 2024 році (Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Полтавській області, 2025 [15])

У 2024 році 475 (у 2023 – 458, у 2022 – 494, у 2021 – 525, у 2020 – 576, у 2019 – 623, у 2018 – 614, у 2017 – 641, у 2016 – 540, у 2015 – 651, у 2014 – 464) підприємств Полтавщини здійснювали викиди забруднюючих речовин та парникових газів. Найбільше підприємств розташовано у Полтавській (75) та Кременчуцькій (56) міських територіальних громадах.

До 2022 року підприємством, яке здійснювало найбільший вплив на атмосферне повітря Полтавської області, залишалося ПАТ «Укртатнафта» (нафтопереробна промисловість). У 2020 році частка викидів складала 22,8 % загальних обласних викидів.

Таблиця 2.2 – Основні забруднювачі атмосферного повітря

№№	Підприємство забруднювач	Валовий викид, т		Зменшення/– збільшення/+
1	ТОВ «Кременчуцька ТЕЦ»	2688,185	5562,330	-2874,145
2	ПрАТ «Кременчуцький завод технічного вуглецю»	214,526	114,877	+99,649

Примітка: Регіональна доповідь Полтавської області, 2025 [15]

Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин (в кратності ГДК) в атмосферному повітрі міста за забруднюючими речовинами (середньорічна концентрація / максимально разова середньорічна концентрація): пил 0,135 / 1,050; діоксид сірки 0,009 / 0,050; оксид вуглецю 0,700 / 6,000; діоксид азоту 0,035 / 0,240; оксид азоту 0,026 / 0,068; аміак 0,005 / 0,080; формальдегід 0,007 / 0,074; сажа 0,010 / 0,135; фенол 0,001 / 0,022.

За останні 5 років (2020–2024) спостерігається зменшення рівня забруднення атмосферного повітря пилом, сажею, діоксидом азоту та оксидом азоту, сульфатами, аміаком, формальдегідом, хромом, свинцем та залізом. Відмічена тенденція до збільшення середнього вмісту оксиду вуглецю, ангідриду сірчистого, фенолу а також мангану, кадмію, міді, нікелю та цинку.

У м. Кременчуці загальне значення ІЗА у 2024 році зменшилось до 5,7 (у 2023 році – 6,2; 2022 р. – 7,07; 2021 – 7,48; 2020 р. – 6,9; 2019 р. – 6,3; 2018 р. – 7,1; 2017 р. – 6,08; 2016 р. – 6,4; 2015 р. – 6,5; 2014 р. – 6,05; 2013 р. – 6,0; 2012 р. – 5,5).

Нарощування обсягів викидів потенційно може призвести до поновлення стану невдоволення населення громади якість атмосферного повітря. Отже, місту потрібно буде повернутись до виконання стратегічних задач недопущення погіршення стану атмосфери. Базисом для прийняття рішень у майбутньому мають слугувати результати оцінювання якості атмосферного повітря на основі даних короткострокових і довгострокових вимірювань.

Так, станом на 01.01.2025 систематичний нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря в м. Кременчуці здійснюється на 4 пунктах спостережень, на яких фіксуються вимірювання (Далі – Пункти фіксованих вимірювань) регіональними центрами з гідрометеорології за допомогою проведення вибіркових періодичних замірів забруднення повітря:

- Пост № 1, вул. Молодіжна, 9;
- Пост № 2, вул. Лікаря О. Богаєвського;
- Пост № 4, вул. Шевченка, 22/30;
- Пост № 5, вул. І. Приходька, 89.

На Пунктах фіксованих вимірювань Лабораторії спостережень за забрудненням атмосферного повітря м. Кременчука Полтавського обласного центру з гідрометеорології вимірюються приземні концентрації за 10-ма забруднювальними речовинами: пил (аерозоль) недиференційований за складом (далі – пил), діоксид сірки, оксид вуглецю, оксид азоту, діоксид азоту, водень хлористий, сажа, фенол, аміак та формальдегід. Метеопараметри, пил та оксид вуглецю вимірюються два рази на добу, о 07:00 та о 19:00, інші зазначені забруднювальні речовини контролюються у робочі дні чотири рази на добу: о 01:00, 07:00, 13:00 і 19:00. Збір і обробка даних не автоматизована, заснована на лабораторно-хімічних методах аналізу проб, необхідна не стільки для прийняття оперативних управлінських рішень, скільки для статистичного ретроспективного аналізу. Проте виходячи з факту повноти даних за результатами вимірювань для оцінки якості повітря використовувались саме ці статистичні дані.

Також використовуються дані з автоматичних вимірювальних комплексів Vaisala у м. Кременчуці:

- Кременчуцька гімназія № 26, провулок Джохара Дудаєва, 4;
- Перетин санітарно захисних зон підприємств Північного промвузла;
- Кінно-спортивна школи «Фаворит», вул. Михайла Грушевського, 2,

та отримані в результаті роботи пересувної лабораторії комунального підприємства «Науковий центр еколого-соціальних досліджень» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області – МТС 2 «транспортна» на узбіччі транспортної магістралі з вулиці Старшого лейтенанта Кагала, напроти будинку № 28 В, заїзд на тротуар із правого крайнього ряду руху транспорту.

Наявні результати вимірювань з автоматичних вимірювальних комплексів Vaisala у м. Кременчуці є достатньо повними лише за період 2023–2024 років. Дані за 2019–2021 роки (1 станція на Північному промвузлі) мають значні перериви у записі даних, що пов'язано із налагодженням, повіркою, заміною обладнання. У 2022 вимірювання не проводились.

Зміна клімату (парникові гази)

План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 932 [16].

Розглядаючи вплив на клімат, як компонент довкілля, окремо слід розглядати негативні наслідки, що збільшують вплив на клімат, а саме – збільшують викиди та зменшують поглинання парникових газів (далі – ПГ), а також позитивні наслідки, що зменшують викиди та збільшують поглинання ПГ. Сумарний вплив оцінюється в одиницях тонн CO_2 еквіваленту.

Рішенням сесії Кременчуцької міської ради від 26 грудня 2016 року був затверджений «План дій сталого енергетичного розвитку міста Кременчука до 2025 року», де передбачено аналіз поточного стану викидів CO_2; комплекс запропонованих заходів виконання яких призведе до зменшення викидів CO_2; очікувані результати та моніторинг виконання Плану.

Згідно з розробленими регіональними сценаріями змін клімату до 2050 рр. на Полтавщині можна очікувати підвищення температури: за оптимістичним сценарієм 1: ДТ1 ~ 1,5±0,3 ºС, за сценарієм 2: ДТ2 ~ 2,5±0,6 ºС (точка відліку 1900 рік). Також можна очікувати незначне підвищення кількості атмосферних опадів (на 5–10 %) [17].

Кременчуцька МТГ розташована в зоні помірного континентального клімату в межах Придніпровської низовини і середньої течії р. Дніпро на лівому та правому її берегах, в центральній частині України.

Клімат громади помірно-континентальний, переважно м'який, достатньо вологий. Зима малосніжна, порівняно тепла, літо – тепле і помірно вологе. За агрокліматичними умовами територія громади відноситься до зони недостатнього зволоження, ГТК від 1,0 до 1,3.

Одним із екстремальних кліматичних показників є максимальна і мінімальна температура повітря. Абсолютний мінімум температури за багаторічний період спостережень становить – 35,6 °С, абсолютний максимум +39,4 °С.

Атмосферні опади випадають у вигляді короткочасних злив, нерідко з грозами і вітрами. Середньорічна кількість атмосферних опадів на території міста становить 531 мм. Основна їх кількість 336 мм (близько 63 %) припадає на період з квітня по жовтень, а в холодну частину року (листопад – березень) 195 мм або 37 % річної кількості. Відносна вологість повітря досягає найбільшої величини в зимові місяці – 88 %, найменшої в літні – 63 %, середньорічна – 74 %. Середня кількість днів з туманом за рік становить 38,2 днів.

Згідно з аналізом за попередні роки виявлена тенденція поступового підвищення температурних умов для Кременчуцької МТГ, як і загалом для Полтавщини.

Скорочення споживання природного газу, впровадження новітніх енергоефективних технологій спалювання палива, заходів з підвищення енергозбереження у сучасних умовах − є необхідний та пріоритетний напрямок розвитку Кременчуцької міської територіальної громади.

Водні ресурси

Згідно з гідрологічним районуванням України місто знаходиться в межах Лівобережної Дніпровської області достатньої водності Сульсько-Ворсклинської підобласті достатньої водності [18].

Полтавська область розташована в центральній частині України в лісостеповій зоні з помірно-континентальним кліматом, в межах двох районів річкових суббасейнів, а саме суббасейні Середнього Дніпра (94,2 %) та суббасейні Нижнього Дніпра (5,8 %).

Основною водною артерією є річка Дніпро, як частина Кам'янського водосховища. Поверхневі водні об'єкти громади представлені: річка Дніпро (Кам'янське водосховище), Псел, Сухий Кагамлик, Крива Руда, Сухий Омельник та мережею дренажних каналів.

У рамках розроблення даного підрозділу було здійснено аналіз дотримання визначених Водним [19] та Земельним кодексами України водоохоронних обмежень навколо та уздовж водних об'єктів. Прибережно-захисна смуга для р. Дніпро становить 100 м, для середніх річок – 50 м, для малих річок – 25 м.

Сучасний стан малих річок Сухий Омельник, Сухий Кагамлик і Крива Руда у межах Кременчука має яскраво виражений урбанізований характер. Усі водотоки в межах міської території зарегульовані та зазнали суттєвих гідротехнічних перетворень, що негативно вплинуло на їх природний гідрологічний режим, біорізноманіття та здатність до самоочищення. Ці річки виконують переважно дренажну та водоприймальну функцію, приймаючи дощові й талі води з міської території, що є джерелом додаткового забруднення. На території Потоківського старостинського округу протікає річка Псел, яка має відносно збережені природні риси. Тут русло річки звивисте, формує лимани, численні стариці, заболочені ділянки та озера-стариці, які відіграють важливу роль у підтриманні біорізноманіття та слугують місцями існування водно-болотних комплексів.

Водопостачання міста Кременчука майже на 98 % здійснюється за рахунок поверхневих джерел, що обумовлює його залежність від екологічного стану річкових систем та Кременчуцького водосховища.

Водопостачання та водовідведення в місті здійснює КП «Кременчукводоканал» Кременчуцької міської ради, яке задовольняє попит споживачів із постачання води питної якості й очищення господарсько-фекальних стічних вод. Загальна довжина водогінної мережі міста Кременчука становить 423,37 км, каналізаційної мережі – 283,6 км.

Більша частина населення села Потоки забезпечено централізованим водопостачанням та водовідведенням. Система водопостачання складається з 2 свердловин, насосної станції II водопідйому та водопровідної мережі. Система

водовідведення складається з каналізаційної мережі та 2-х каналізаційних насосних станцій, які перекачують стоки на очисні споруди ТДВ «Кременчуцька птахофабрика».

Протягом останніх років простежується стійка тенденція до скорочення загальних обсягів водоспоживання. Це пов'язано як з економічними чинниками (зменшення виробничих потреб підприємств, підвищення тарифів, впровадження водозберігаючих технологій), так і з соціальними факторами, зокрема раціональнішим використанням води населенням. Разом із тим зберігається необхідність контролю за якістю води у водосховищі та малих річках, оскільки забруднення поверхневих водних об'єктів залишається актуальною екологічною проблемою для Кременчуцької міської територіальної громади.

Єдиним джерелом питної води для населення міста є саме Кременчуцьке водосховище, яке виконує стратегічну роль у забезпеченні потреб міської громади.

Наведені результати державного моніторингу вод:

1) Створ № 26 Кременчуцьке водосховище, с. Власівка, водозабір (19 показників – запах, pH, розчинений кисень, БСК5, окисність, загальна жорсткість, сухий залишок, залізо, хлориди, сульфати, азот аміака, азот нітритів, азот нітратів, фтор, марганець, нафтопродукти, поліфосфати, ЗМЧ, індекс ЛКП).

2) Кременчуцьке водосховище (р. Дніпро), 580 км с. Власівка, лівий берег, питний в/з м. Кременчук (20 показників – кольоровість, прозорість, температура, розчинений кисень, завислі речовини, pH, ХСК, БСК5, кальцій, магній, жорсткість, сульфат-іони, хлорид-іони, сухий залишок, амоній-іони, нітрит-іони, нітрат-іони, фосфат-іони, залізо загальне, марганець).

Дуже складним для системи водопостачання міста є літній період, протягом якого якість питної води має граничні показники, що пов'язано з погіршенням якості води у Кременчуцькому водосховищі.

У 2024 році гідрохімічний режим води р. Дніпро у створі Власівського водозабору м. Кременчука за результатами аналізів має наступні середньорічні значення показників: ХСК – 40,25 мгО/дм^3, БСК5 – 4,49 мгO_2/дм^3 [15.].

З п'яти показників якості води, що вказані в Нормативах «Нормативи екологічної безпеки водних об'єктів, що використовуються для потреб рибного господарства, щодо гранично допустимих концентрацій органічних та мінеральних речовин у морських та прісних водах (біохімічного споживання кисню (БСК5), хімічного споживання кисню (ХСК), завислих речовин, мінерального фосфору та амонійного азоту)» [21], середньорічні перевищення у 2024 році зафіксовано лише за двома показниками (БСК5 та ХСК): у створі Власівського водозабору м. Кременчука з р. Дніпро по БСК5 в 1,5 рази (при нормі 3,0 мгO_2/дм^3) та ХСК в 1,6 рази (при нормі 25,0 мгО/дм^3).

Забруднення підземних вод спостерігається практично по всьому місту, найбільші джерела забруднення – проммайданчики підприємств і міський полігон побутових відходів. Контроль за станом забруднення підземних вод здійснюють підприємства ПАТ «Укртатнафта», ТОВ «Кременчуцька ТЕЦ», ПАТ «Кременчуцький сталеливарний завод», ПАТ «Крюківський

вагонобудівний завод» та КП «Кременчукводоканал», КАТП-1628 – за окремими свердловинами на території міста. Для контролю за станом забруднення необхідна організація системи моніторингу, яка забезпечить своєчасне його виявлення та запобігання.

Відходи

Розділ розробляється на виконання вимог Закону України «Про управління відходами», відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 року № 820-р, на виконання завдань «Національного плану управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів» від 27 грудня 2024 року № 1353-р, з урахуванням вимог Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2023 року № 667, та Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10 вересня 2021 року № 586, з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях:

Рамкової Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»; Директиви Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів» [22].

Директиви ЄС в галузі управління відходами спрямовані на збільшення переробки відходів та щоб якомога менше цих відходів потрапило на полігони чи на видалення. Також кожна з Директив спрямована зробити поводження з відходами більш безпечним для довкілля та людини.

Директива Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС від 19.11.2008 [23] про відходи та скасування певних Директив встановлює перелік відходів, класифікацію операцій поводження з відходами, вимоги до поводження з небезпечними відходами, заборону змішування небезпечних відходів, маркування небезпечних відходів, наявність необхідних документів при перевезенні небезпечних відходів через територію країн ЄС.

Крім того, включені заходи в напрямок в ЄС також регулюються:

- Директивою Європейського Парламенту та Ради 2018/851/ЄС від 30.05.2018 про внесення змін до Директиви 2008/98/ЄС про відходи [24];
- Директивою Ради 1999/31/ЄС від 26.04.99 про захоронення відходів [25];
- Директивою Європейського Парламенту та Ради 2006/21/ЄС від 15.03.2006 про управління відходами видобувної промисловості та внесення змін до Директиви 2004/35/ЄС [26];
- Регламентом Європейського Парламенту та Ради № 1013/2006 від 14.06.2006 про перевезення відходів [27];

- Регламентом Комісії (ЄС) № 1357/2014 від 18.12.2014, що замінює Додаток III до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС про відходи та скасування окремих директив [28];
- Повідомленням Комісії С/2018/1447 про технічні рекомендації щодо класифікації відходів [29];
- Регламентом Європейського Парламенту та Ради № 1907/2006 від 18.12.2006 щодо реєстрації, оцінки, авторизації та обмеження хімічних речовин (REACH) [30];
- Рішенням Комісії 2014/955/ЄС від 18.12.2014 про внесення змін до рішення 2000/532/ЄС про перелік відходів відповідно до Директиви 2008/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради [31].
- Директивою 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20.12.1994 «Про упаковку та відходи упаковки» [32];
- Директивою 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 04.07.2012 «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)» [33];
- Директивою 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради від 06.09.2006 «Про батарейки і акумулятори та відпрацьовані батарейки і акумулятори» [34].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 затверджено Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року [35]. Стратегія, зокрема, передбачає створення регіональних центрів з утилізації відходів, запровадження принципів циклічної економіки та розширеної відповідальності виробника, який заохотить бізнес до мінімізації утворення відходів та зацікавленості в їх переробці, а також впровадження п'ятиступеневої ієрархії поводження з відходами, яка працює в Європейському Союзі. Це передусім запобігання утворенню відходів і лише в окремих випадках – їх захоронення. Органи місцевого самоврядування України зобов'язані створити систему пунктів повторного використання деяких товарів, наприклад, побутової техніки, меблів, одягу.

Органи місцевого самоврядування забезпечують управління побутовими відходами згідно з правилами благоустрою населеного пункту, регіональними та місцевими планами управління відходами та забезпечують кожному утворювачу побутових відходів надання послуги з управління побутовими відходами.

До відходів інфраструктури Кременчуцької міської територіальної громади належать відходи об'єктів благоустрою населених пунктів (сади та парки, кладовища, ринки тощо) включаючи відходи від зеленого господарства (гілля, опале листя) та вуличний змет.

За інформацією Головного управління статистики у Полтавській області, статистичні дані щодо чисельності населення будуть оприлюднені після завершення терміну для подання статистичної та фінансової звітності, встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни». У зв'язку з вищевикладеним, за даними Екологічного паспорту Полтавської області у 2024 році (Полтава, 2025) наведена інформація станом на 01.01.2022 року. Усього населення для Кременчуцької МТГ становить 218,132 тис. осіб, із них міське 215,271 тис. осіб, сільське 2,861 тис. осіб.

Прогноз утворення змішаних побутових відходів на території Кременчуцької міської територіальної громади за 2024 рік складав 69803,85 т/рік, на 2028 рік буде складати 71337,13 т/рік, а на 2033 рік – 72577,52 т/рік.

Місце видалення відходів на території Кременчуцької міської територіальної громади, яке відповідає критеріям екологічної безпеки полігон для відходів, що не є небезпечними по вул. Петра Прокоповича, 50 у м. Кременчуці – 28,0554 га, введено в експлуатацію в 1965 р.

У даний час на території Кременчуцької міської територіальної громади точна інформація кількості відходів електричного та електронного обладнання (далі – ВЕЕО) не ведеться. Служба Держстатистики не проводить облік даної категорії відходів та ще не прийнята гармонізована системи вимірювань обліку електричних та електронних відходів. Інформація, щодо утворення ВЕЕО відсутня.

Припущення щодо кількості відходів електричного та електронного обладнання на території Кременчуцької міської територіальної громади за 2024 рік складає – 1653,00 т/рік, передбачено на 2028 рік – 1685,96 т/рік, а на 2033 рік – 1708,86 т/рік.

Основні підприємства м. Кременчука та обсяги утворення відходів за 2024 рік, для відходів, що не є небезпечними та небезпечними відходами: АТ «Укртатнафта» – 1857,232 т та 1505,469 т; ТОВ «Кременчуцький завод технічного вуглецю» – 990,98 т та 13,479 т; ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» – 5166,173 т та 177,234 т; АТ «Кременчуцький сталеливарний завод» – 36210,30681 т та 1393,762 т; ТОВ «Кременчуцька ТЕЦ» – 945,254 т та 6091,4017 т.

Земельні ресурси та ґрунти

Кременчуцька міська територіальна громада має площу 16967,86 га, із них Потоківський старостинський округ 7381,86 га та м. Кременчук має площу 9586 га, із значною часткою промислових, транспортних та житлових територій. Стратегічне розташування на річці Дніпро обумовлює специфіку земельного фонду – наявність значних площ водного фонду, прибережних захисних смуг, територій з високою щільністю забудови.

За останніми обліковими даними Головного управління Держгеокадастру у Полтавській області (2015 рік) площа міста Кременчука становить 9586, га, у тому числі: житлової забудови − 1955,6 га, громадської забудови − 334 га, виробничої забудови − 1809,1 га, комунально-складської забудови − 827,5 га, ландшафтно-рекреаційної та озелененої зони − 257 га, природно-заповідного фонду − 121,4 га, водних поверхонь − 854 га, сільськогосподарських угідь − 249 га, інших територій (кладовища, спецтериторії, звалища, піски, санітарно-захисні зелені насадження, болота, городи тощо) – 3178,4 га.

Земельний фонд Потоківського старостинського округу за угіддями становить 7381,86 га, із них сільськогосподарські землі складали − 1099,6373 га (14,90 %), чагарникова рослинність природного походження − 2470,4813 га (33,47 %), забудовані землі − 523,4834 га (7,09 %), відкриті заболочені землі − 373,0005 га (5,05 %), відкриті землі без рослинного покриву − 97,4096 га (1,32 %), землі, зайняті водою − 2817,8479 га (38,17 %).

Згідно з агрогрунтовим районуванням України на схід від міста проходить границя між зоною лісостепових чорноземів типових і сірих лісових ґрунтів Лівобережної низинної провінції південної підпровінції і зоною степовою чорноземів звичайних і південних підзони чорноземів звичайних південного Степу Дніпровсько-Донецької провінції, які належать до Центральної Лісостепової і Степової області. Так пояснюється перехідний характер ґрунтового покриву регіону від лісостепової до степової зони.

Ґрунтовий покрив регіону обумовлений помірним континентальним кліматом, лісовою та степовою рослинністю. Ґрунтоутворюючі породи представлені четвертинними осадовими породами вітрового та водного походження. До перших належить лес, до других – древні та сучасні алювіальні та делювіальні відклади. Найбільш поширеною ґрунтоутворюючою породою в регіоні є леси.

У регіоні більше 10 різновидностей ґрунтів, які в залежності від походження та властивостей діляться на групи: чорноземи; дерново-підзолисті; опідзолені; дернові; лучно-чорноземні; лучні; лучно-болотні; солонці.

Земельні ресурси промислово розвинених територій, таких як місто Кременчук, характеризуються значною трансформацією ґрунтового покриву внаслідок техногенної діяльності. На території міста поширені кілька типів антропогенно змінених або штучно сформованих ґрунтів – індустроземи, культуроземи, урбодернові та рістоземи, що виникають у межах промислових, селітебних, рекреаційних та транспортних підзон.

Індустроземи поширені поблизу промислових підприємств м. Кременчука: ПАТ «Укртатнафта», ПрАТ «Кременчуцький завод технічного вуглецю», ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод», ПАТ «Кременчуцький сталеливарний завод», ПрАТ «Кременчуцький колісний завод», ПАТ «АвтоКрАЗ», ПрАТ «Кредмаш» та ін. Вони утворюються внаслідок тривалого техногенного навантаження та акумуляції відходів.

Ці ґрунти зазвичай представлені побутовим і будівельним сміттям, промисловими шлаками та іншими відходами, з повною або частковою втратою природного ґрунтового профілю. Генетичні горизонти відсутні на значну глибину, що унеможливлює формування традиційної ґрунтової структури.

Культуроземи сформовані у межах парків і зелених зон – колишнього Парку воїнів-інтернаціоналістів (як частини РЛП «Кагамлицький»), ботанічної пам’ятки природи парку «Крюківський», парку «Студентський», парку пам’ятки природи місцевого значення «Придніпровський міський парк». Вони є результатом цілеспрямованого формування ґрунтового середовища під потреби рекреації: верхній горизонт складається із суміші чорноземного ґрунту, компосту та піску, нижчі шари – техногенно-модифіковані.

Рістоземи поширені в межах селітебних зон і уздовж транспортних магістралей, зокрема на газонах. Це штучно створені ґрунтоподібні тіла з тонким гумусним шаром, закладеним на шар торфо-компостної суміші або піщаної основи.

Особливістю міських ґрунтів є велика кількість антропогенних включень та перемішування і переущільнення майже в усіх частинах ґрунтового профілю.

Ґрунтовий покрив міста Кременчуцької міської територіальної громади демонструє широкий спектр антропогенно змінених ґрунтів, зокрема індустроземів та рістоземів. Розвиток інфраструктури, промисловості та рекреації супроводжується змінами фізико-хімічних властивостей ґрунтів.

Ландшафти

Територія Кременчуцької міської територіальної громади згідно з фізико-географічним районуванням України належить до південно-східної частини Оболонсько-Градизького та Кременчуцько-Кишенківського фізико-географічних районів Південної лісостепової області (XVI) Дніпровської терасової рівнини Лівобережно-Дніпровської лісостепової провінції.

Кременчуцька міська територіальна громада займає унікальну з природного погляду ділянку Придніпров'я. На лівому та правому берегах Дніпра – забудови Кременчука, а поміж ними, у долині річки, збереглися до нашого часу типові та рідкісні напівприродні різноманітні екосистеми – Кременчуцькі плавні та різні за площею острови з лісовими, лучними та водно-болотними угіддями.

Лівобережна частина міста розчленована долинами річок Сухий Кагамлик і Крива Руда. На північному сході підіймається невисокий пагорб – Піщана гора, складений із пісків другої борової тераси Дніпра. Крюків розташований у правобережній частині м. Кременчука на правому березі Дніпра. Долини сильно заболочених річок (Крюків і Гнила та інші) були природними межами, у яких розвивався Крюків. За декілька кілометрів від Дніпра здіймається Деївська гора, невелика система пагорбів, урочищ і ярів.

Ландшафти правобережної частини досить змінені внаслідок утворення Кам'янського та Кременчуцького водосховищ. На заплавній терасі ґрунти лучно-чорноземні солончакуваті.

Під час розробки Програми було також враховано вимоги Європейської ландшафтної конвенції [36].

Надра

Більша частина території Полтавщини (північна й центральна) знаходиться в межах Дніпровсько-Донецької западини, а південна – у межах Українського кристалічного щита та його північно-східних схилів. Український кристалічний щит є однією з найдревніших геоструктур Землі (вік гранітів, що виходять на поверхню на центральній набережній м. Кременчука становить приблизно 3,5 млрд років).

На території Кременчуцької міської територіальної громади представлені корисні копалини місцевого (граніти та пісок алювіального відкладення) і загальнодержавного значення (джерела мінеральних вод тріщинуватої зони архейських гранітів). На території діють декілька кар'єрів із видобутку будівельних матеріалів (буто-щебеневої сировини) – гранітів, мігматитів, гранітогнейсів, гранодіоритів, а також піщані кар'єри, на яких видобувають лесоподібні суглинки та піски.

Неподалік, але за межами громади, знаходиться Кременчуцький залізорудний район, який простягається вузькою смугою (шириною 0,5–3,8 км) від берегів Дніпра на 45 км у північному напрямку. У його межах виділяють безперервний ланцюжок, який охоплює п’ять родовищ залізних руд (Горішньо-Плавнинське, Лавриківське, Єристівське, Біланівське і Галещинське) та чотири відокремлені ділянки (Василівська, Харченківська, Мануйлівська та Броварківська) [17].

Флора

За геоботанічним районуванням України територія Кременчуцької міської територіальної громади належить до Лівобережно-Придніпровської підпровінції Східноєвропейської провінції Європейсько-Сибірської лісостепової області. Вона належить до Середньодніпровського району (97) Бахмацько-Кременчуцького геоботанічного округу терасових лучних степів, терасових дубово-соснових лісів, заплавних лук, евтрофних боліт і лучно-галофітної рослинності (XXVI).

Рослинний світ Кременчуцької міської територіальної громади багатий і різноманітний, який представлений природними угрупованнями лук, заплавних і соснових лісів, прибережно-водних, водних фітоценозів і рослинністю на забудованих землях. У цілому для громади, рослинний покрив має трансформований характер, а природні ценози збереглися переважно у заплавах річок, іноді – на їх терасах, хоча останнім часом також зазнали значних змін.

Інвентаризація флори та її аналіз є одним з найважливіших завдань при дослідженні рослинного світу будь-якого регіону.

Під флорою розуміється сукупність видів рослин, що поширені на даній території і утворюють усі властиві їй рослинні угруповання та заселяють всі типи місцезростань. Флора міста Кременчука нараховує біля 800 видів вищих судинних рослин та 51 вид лишайників, що належать до 26 родів, 10 родин. Дослідження флори на території Кременчуцької МТГ із врахуванням Потоківського старостинського округу не проводились.

На території міста виявлено 6 рідкісних угруповань рослинності, які занесені до Зеленої книги України.

Згідно з ЗУ «Про рослинний світ» визначені заходи для охорони рослинного світу, із них у ст. 5 «занесенням рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин до Червоної книги України, та рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань – до Зеленої книги України» [37].

Найбільше біорізноманіття флори та фауни громади зосереджено на об’єктах природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ), наприклад для РЛП «Кременчуцькі плавні» конспект флори судинних рослин парку, нараховує понад 610 видів судинних рослин. Серед видів флори парку виявлені 1 вид із Світового Червоного списку, 2 види із Європейського Червоного списку, 4 види занесені до Червоної книги України та 24 регіонально рідкісних видів флори [38].

Фауна

Згідно з зоогеографічним районуванням України територія дослідження відноситься до дільниці Східноєвропейського листяного лісу та лісостепу, Східноєвропейського округу, Європейсько-Західносибірської лісової провінції. Територія знаходиться на межі Дністровсько-Дніпровської (Правобережної) піддільниці та Лівобережної піддільниці.

Територія Кременчуцької міської територіальної громади та його околиць вирізняється значним різноманіттям тваринного світу, що зумовлено поєднанням урбанізованого середовища з природними компонентами – Кам'янським водосховищем, річками Псел, Сухий Кагамлик, Крива Руда, Сухий Омельник, заплавними луками та лісовими масивами.

Із ссавців у межах міста та його передмість поширені типові види лісостепової зони. Орнітофауна представлена як осілими, так і перелітними видами. Фауна птахів (орнітофауна або авіафауна) відрізняється від фауни інших груп хребетних максимальним біорізноманіттям (видовим багатством). Під час міграцій у районі водосховища зупиняються гуси та різні види качок. У Кам'янському водосховищі та річках міста поширені представники іхтіофауни. Водойми мають важливе рибогосподарське значення та слугують місцем нересту багатьох видів. У заплавних луках та заболочених ділянках поширені різноманітні земноводні. Із плазунів зустрічаються 3 види, які занесені до Червоної книги України. Безхребетні тварини є найчисельнішою і найрізноманітнішою групою організмів на території громади. Завдяки своєму розташуванню, на території громади презентовані майже всі варіанти екосистем, притаманні цій зоні: степові, лучні, лісові та водно–болотні. Наявність такого строкатого набору стацій обумовлює формування тут різноманітного комплексу комах.

Фауна Кременчуцької МТГ характеризується поєднанням синантропних видів, пристосованих до життя в урбанізованому середовищі, та представників природних біоценозів, збережених у заплавах і лісопаркових зонах. Це створює унікальне поєднання урбаністичних та природних комплексів, що мають важливе природоохоронне та рекреаційне значення.

Згідно з ЗУ «Про тваринний світ» визначені заходи для охорони рослинного світу, із них у ст. 36 «Охорона тваринного світу включає систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних, освітніх та інших заходів, спрямованих на збереження, відтворення і використання об'єктів тваринного світу» [39].

Біорізноманіття

В умовах розвитку господарської діяльності людини біологічне та ландшафтне різноманіття потребує постійної уваги та дбайливої охорони. Стратегічні завдання області у сфері збереження біорізноманіття – зменшення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, збереження та відновлення чисельності видів природної флори та фауни, зокрема, мігруючих видів тварин, середовищ їх існування, протидія незаконному обігу та торгівлі об'єктами дикої фауни і флори, збільшення та розширення територій природно-заповідного фонду [40].

Тераси майже повністю розорані, залишки природного злаково-різнотравного степу збереглися лише на крутих схилах терас і балок. На боровій терасі зростають соснові ліси, на заплавній – болотна та лучно-болотна рослинність і тополеві ліси. До розбудови водосховищ заплава цієї частини Дніпра була добре розвинена, але нині вона майже вся затоплена, що значною мірою позначилося на рослинному покриві.

Більшу частину зелених насаджень громади та приміських лісів займають штучні лісопаркові насадження. На території громади зростають до 60 видів дерев, із них переважаючими породами дерев, є тополя чорна, тополя пірамідальна, клен гостролистий, клен сріблястий, клен ясенелистий, ясен звичайний, липа дрібнолиста, каштан кінський, береза бородавчаста, робінія лжеакація, ялина звичайна, ялина колюча, різні види туї, часто зустрічаються плодові дерева та інші породи. Кількість видів чагарників становить до 30 видів, із них переважають спірея Вангутта, форзиція плакуча, бузок звичайний та інші види.

На території громади зелені насадження є найважливішим елементом містобудування, фактор, що має велике значення в санітарно-гігієнічному, архітектурному і соціальному відношенні. Ботанічні дослідження про інвазійні (чужорідні) види рослин в межах Кременчуцької міської територіальної громади не проводилися.

Розвиток зеленого господарства на території громади, який здійснює КП «Благоустрій Кременчука», виконується переважно за рахунок створення локальних зелених зон, паркових насаджень, скверів, підтримання існуючих об’єктів зеленого господарства, проведення робіт з озеленення парків та клумб. Актуальним аспектом є забезпечення догляду зелених насаджень на прибудинкових територіях житлових кварталів, вздовж вулиць і доріг громади.

Затвердження Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») буде здійснювати позитивний вплив на біорізноманіття Кременчуцької МТГ. У Програми передбачені заходи:

1. Придбання посадкового матеріалу для озеленення міста.
2. Збільшення площі зелених насаджень у населених пунктах, а також іншої зеленої інфраструктури за межами населених пунктів.
3. Проведення робіт з інвентаризації зелених насаджень на території парку «Студентський», парку «Слави» (колишній «Ювілейний») та скверів.

На території Кременчуцької МТГ земельні ділянки під полезахисними смугами, що розташовані на землях комунальної власності сільськогосподарського призначення, відсутні. Громада у межах своїх повноважень не здійснює відтворення лісів та полезахисних лісових смуг та створення високопродуктивних з високими захисними властивостями деревостанів шляхом розроблення і проведення комплексу лісівничих та агротехнічних заходів. На території Кременчуцької міської територіальної громади розташовані землі лісогосподарського призначення квартали 1–37 Кременчуцького лісництва Миргородського надлісництва Філії Слобожанський лісовий офіс ДП «Ліси України» (рис. 2.3).

Різноманіття ландшафтів, рослинного і тваринного світу громади обумовлені, насамперед, природними факторами – історичними, кліматичними, геоморфологічними.

Рисунок 2.3 – територія Кременчуцького лісництва в межах громади

Природно-заповідний фонд

Законодавчою підставою для створення та діяльності об’єктів ПЗФ є Закон України «Про природно-заповідний фонд» [41].

На території Кременчуцької територіальної громади знаходиться 8 об’єктів природно-заповідного фонду України, у т.ч. 1 загальнодержавного (ландшафтний заказник «Білецьківські плавні») та 7 місцевого значення (два регіональних ландшафтних парка (РЛП) «Кременчуцькі плавні» і «Кагамлицький», три пам'ятки природи – комплексна «Міський сад», геологічна – «Скеля – гранітний реєстр», ботанічна – «Парк Крюківський», парк пам’ятка садово-паркового мистецтва «Придніпровський міський парк», а також гідрологічний заказник «Біловагівський».

Загальна площа об’єктів природно-заповідного фонду в межах Кременчуцької міської територіальної громади станом на 01.09.2025 становить 2325,32 га та складає 13,7 % від загальної площі території громади 16967,86 га (м. Кременчук – 9586 га, Потоківський старостинський округ – 7381,86 га).

Нижче наведена характеристика об’єктів ПЗФ, які мають найбільше біологічне різноманіття на території громади.

1) Регіональний ландшафтний парк (далі – РЛП) «Кременчуцькі плавні» і ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Білецьківські плавні» – флора та рослинність (1 вид з Європейського Червоного списку, 2 види з Бернської Конвенції, 7 видів із Червоної книги України [42] та 24 регіонально рідкісних видів, які охороняються на території Полтавської області [43]; 6 рідкісних угруповань рослинності занесені до Зеленої книги України [45]); фауна (ссавці: 3 види з Червоної книги України, 3 регіонально рідкісні види; птахи: 15 видів з Червоної книги України [44], 12 регіонально рідкісних видів; плазуни: 2 види з Червоної книги України, 3 регіонально рідкісні види; земноводні: 2 регіонально рідкісні види; риби: 2 регіонально рідкісні види; комахи: 16 видів з Червоної книги України, 2 регіонально рідкісні види).

2) РЛП «Кагамлицький» – флора (1 вид з Європейського Червоного списку, 1 регіонально рідкісний вид [43]); фауна (ссавці: 1 вид з Червоної книги України [44]; птахи: 6 регіонально рідкісних видів; плазуни: 1 регіонально рідкісний вид; земноводні: 2 регіонально рідкісні види; комахи: 2 види з Червоної книги України [44]).

3) Гідрологічний заказник місцевого значення «Біловагівський» (Потоківський старостинський округ) – флора (2 види з Червоної книги України [42], потребують подальшого дослідження фауністичні комплекси).

Затвердження Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») та реалізація природоохоронних заходів буде здійснювати позитивний вплив на об’єкти природно-заповідного фонду, які розташовані на території Кременчуцької міської територіальної громади. Для цього у Програмі передбачені наступні природоохоронні заходи:

1. Утримання та благоустрій об’єкту природно-заповідного фонду РЛП «Кагамлицький».
2. Оновлення асортименту деревно-чагарникової рослинності на території РЛП «Кагамлицький».
3. Утримання та благоустрій об’єкту природно-заповідного фонду – ботанічної пам’ятки природи місцевого значення «Парк Крюківський».
4. Придбання, посадка та організація догляду за зеленими насадженнями на території об’єкту природно-заповідного фонду – ботанічної пам’ятки природи місцевого значення «Парк Крюківський».
5. Проведення інвентаризації зелених насаджень об’єкту природно-заповідного фонду – ботанічної пам’ятки природи місцевого значення «Парк Крюківський».
6. Утримання та благоустрій об’єкту природно-заповідного фонду – парку-пам’ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Придніпровський міський парк» – ІІ черга парк «Слави» (колишній парк «Ювілейний»).
7. Утримання та благоустрій об’єкту природно заповідного фонду – парку-пам’ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Придніпровський міський парк» – І черга парк «Придніпровський»

8. Утримання, збереження та охорона території об’єкту природно-заповідного фонду РЛП «Кременчуцькі плавні».
9. Реконструкція господарської зони та зони стаціонарної рекреації РЛП «Кагамлицький».
10. Капітальний ремонт будівель об’єкту природно-заповідного фонду – ботанічної пам’ятки природи місцевого значення «Парк Крюківський».
11. Виготовлення та встановлення інформаційних та охоронних знаків на території об’єкту природно-заповідного фонду РЛП «Кременчуцькі плавні» у межах м. Кременчука.
12. Розробка, виготовлення та встановлення екологічної стежки на території об’єкту природно-заповідного фонду РЛП «Кременчуцькі плавні» у межах м. Кременчука.

Таблиця 2.3 – Перелік територій та об’єктів ПЗФ Кременчуцької міської територіальної громади

№	Категорія і назва об’єкта	Постанова, рішення згідно з якою створено даний об’єкт	Площа, га	Місце розташування об'єкта ПЗФ (населений пункт, урочище, квартал, виділ тощо)	Значення
1	Парк-пам’ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Придніпровський міський парк» (у т.ч. II черга – парк «Слави» (колишня назва «Ювілейний»)	Рішення виконавчого комітету Полтавської облради № 531 від 13.12.1975. Рішення XXIV сесії Кременчуцької міської ради VI скликання від 25.09.2012	40,19 га (у т.ч. 4,19 га охоронні зони 1,8+2,83)	м. Кременчук, лівобережна сторона Кам’янського водосховища	Зелене рекреаційне середовище, поєднання природної привабливості і садово-паркового мистецтва
2	Геологічна пам’ятка природи місцевого значення «Скеля-гранітний реєстр»	Рішення виконавчого комітету Полтавської облради № 555 від 24.12.1970	0,05 га	м. Кременчук, на лівому березі Кам’янського водосховища в районі колишнього річкового вокзалу	Геологічна пам’ятка, важливий об’єкт для науки й освітнього туризму
3	Регіональний ландшафтний парк «Кременчуцькі плавні»	Рішення Полтавської облради від 12.07.2001	Загальна площа 5080 га (у т.ч. «Білецьківські плавні» 2980 га) У межах Кременчуцької міської територіальної громади 2175 га, у т.ч. – 1573 га за межами населених пунктів;	Долина р. Дніпро у межах заплави біля м. Кременчука (в прибережній захисній смузі вздовж Кам’янського водосховища)	Комплекс водно-болотних угідь із численними островами, осередок збереження рідкісних видів рослин і тварин, стабілізатор мікроклімату
4	Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Білецьківські плавні» (входить до складу території РЛП «Кременчуцькі плавні»)	Указ Президента України від 10.12.1994 № 750/94		м. Кременчук, Кременчуцький район (в прибережній захисній смузі вздовж Кам’янського водосховища)	Унікальна ділянка заплави Середнього Дніпра, багата флора і фауна

			– 602 га у межах м. Кременчука, у т.ч. 75 га ЛЗЗЗ «Білецьківські плавні»		
5	Комплексна пам’ятка природи місцевого значення «Міський сад»	Рішення Полтавської облради від 20.12.1993	7,0 га	м. Кременчук, проспект Свободи	Комплекс із цінних насаджень у міському середовищі, поєднання культурного і природного компонента
6	Регіональний ландшафтний парк «Кагамлицький»	Рішення Полтавської облради від 28.02.2013	28,15 га	м. Кременчук, вздовж річки Сухий Кагамлик	Охорона прибережних, ландшафтних і гідрологічних комплексів у межах урбанізованого регіону, місце життя рідкісних видів (ботанічна, рекреаційна цінність)
7	Ботанічна пам’ятка природи місцевого значення «Парк «Крюківський»	Рішення Полтавської облради від 28.08.2020 № 1394	4,9399	м. Кременчук вул. І. Приходька, 100-А	Осередок збереження рідкісних видів фауни
8	Гідрологічний заказник місцевого значення «Біловагівський»	Рішення облвиконкому від 28.12.1982 № 671	70,0	с. Соснівка ДП «Ліси України» Філія Слобожанський лісовий офіс Миргородського надлісництва Кременчуцького лісництва кв.17 вид.10	Охорона водно-болотних ресурсів, регуляція гідрологічного режиму

Смарагдова мережа

Основна відмінність підходів, які застосовуються при створенні Смарагдової мережі та територій природно-заповідного фонду полягає у тому, що до неї включаються лише території, які важливі для збереження видів і оселищ із Резолюцій № 4 та № 6 Бернської конвенції в розрізі біогеографічних регіонів, а рішення про включення територій до Смарагдової мережі, приймається лише на основі наукової інформації щодо присутності на таких територіях певної частки національної популяції видів чи площ оселищ із вищезазначених Резолюцій.

На території Кременчуцької міської територіальної громади наявні об'єкти, які віднесені до Смарагдової мережі України:

- РЛП «Кременчуцькі плавні» (Kremenchutski Plavni Regional Landscape Park) код території: UA0000087.
- Нижня та середня долини річки Псел (Lower and middle Psel river valley) код території: UA0000312.

Характеристика за матеріалами Стандартної форми об'єкту Смарагдової мережі «Регіональний ландшафтний парк «Кременчуцькі плавні» (Kremenchutski Plavni Regional Landscape Park)» UA0000087: площа об'єкту 5098,0 га; кількість видів птахів – 11; кількість інших видів: 10; типів оселищ – 19 [46].

Характеристика за матеріалами Стандартної форми об'єкту Смарагдової мережі «Нижня та середня долини річки Псел (Lower and middle Psel river valley)» UA0000312: площа об'єкту 67495,1 га; кількість видів птахів – 11; кількість інших видів – 10; типів оселищ – 27 [47].

У Програмі охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») наведений картографічний матеріал місцерозташування об'єктів Смарагдової мережі, які частково розташовані на території Кременчуцької МТГ.

Затвердження Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») буде здійснювати позитивний вплив на об'єкти Смарагдової мережі, які часткового розташовані на території Кременчуцької міської територіальної громади.

У Програмі передбачений захід «Проведення заходів щодо підтримання санітарного стану річок шляхом зариблення природних водойм і водосховищ комплексного призначення, а саме: Кам'янського водосховища у межах громади», частина якого входить до об'єкту Смарагдової мережі «Регіональний ландшафтний парк «Кременчуцькі плавні» (Kremenchutski Plavni Regional Landscape Park)» UA0000087.

Таблиця 2.4 – Перелік оселищ та становлення на них впливу від заходу щодо зариблення для об’єкту Смарагдової мережі «Регіональний ландшафтний парк «Кременчуцькі плавні» (Kremenchutski Plavni Regional Landscape Park)» UA0000087

Код оселища	Назва оселища	Відсутність (–) або наявність (+) впливу на оселища
C1.222	Floating *Hydrocharis morsus-ranae* rafts Вільноплаваючі скупчення *Hydrocharis morsus-ranae*	–
C1.223	Floating *Stratiotes aloides rafts* (Вільноплаваючі скупчення *Stratiotes aloides*)	–
C1.225	Floating *Salvinia natans* mats (Вільноплаваючі килимки *Salvinia natans*)	–
C2.33	Mesotrophic vegetation of slow-flowing rivers Мезотрофна рослинність повільно текучих річок	–
C2.34	Eutrophic vegetation of slow-flowing rivers Евтрофна рослинність повільно текучих річок	–
C3.51	Euro-Siberian dwarf annual amphibious swards (but excluding C3.5131 Toad-rush swards) (Євро-сибірські низькорослі однорічні земноводні угруповання (за винятком угруповань ситнику жаб’ячого))	–
D5.2	Beds of large sedges normally without freestanding water (Зарості крупних осок переважно без застою води)	–
E1.2	Perennial calcareous grassland and basic steppes Багаторічні трав’яні угруповання на вапняках та степи	–
E1.9	Open non-Mediterranean dry acid and neutral grassland, including inland dune grassland (Незімкнені несердземноморські сухі кислі та нейтральні трав’яні угруповання, у тому числі континентальні трав’яні угруповання на дюнах)	–
E2.2	Low and medium altitude hay meadows (Рівнинні та низькогірні сінокосні луки)	–
E3.4	Moist or wet eutropic and mesotrophic grassland (Мокрі або вологі евтрофні і мезотрофні луки)	–
E5.4	Moist or wet tall-herb and fern fringes and meadows (Мокрі або вологі високотравні та папоротеві узлісся і луки)	–
E6.2	Continental inland salt steppes (Континентальні внутрішні засолені степи)	–
F9.1	Riverine scrub Прирічкові чагарники	–
G1.11	Riverine Salix woodland Прибережні вербові ліси	–

G1.22	Mixed Quercus-Ulmus-Fraxinus woodland of great rivers (Мішані дубово-в'язово-ясенові ліси великих річок)	–
G1.3	Mediterranean riparian woodland (Середземноморські прибережні ліси)	–
G3.4232	Sarmatic steppe *Pinus sylvestris* forests (Сарматські ліси степової зони з *Pinus sylvestris*)	–
X35	Inland Sand Dunes (Континентальні піщані дюни)	–

Роботи будуть проведені згідно чинного законодавства. При цьому ймовірні ризики впливу від реалізації заходів Програми на території Смарагдової мережі будуть низькими і тимчасовими, лише у момент проведення заходу щодо зариблення.

Буде врахована необхідність забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи: https://www.coe.int/en/web/bernconvention/emerald-viewer. Моніторинг видів та оселищ із Бернської конвенції на території об'єктів Смарагдової мережі здійснює адміністрація КУ ПЗФ РЛП «Кременчуцькі плавні» Полтавської обласної ради із залученням необхідних фахівців.

Екологічна мережа

Кременчуцька міська рада Полтавської області 26 червня 2019 року ухвалила рішення «Про затвердження проєкту екологічної мережі міста Кременчука».

Загальна площа земель, які ввійшли до складу основних чотирьох структурних складників локальної (місцевої) екомережі (за винятком деструктивних територій) становить 1706,7992 га, або 17,8 % території міста [48].

Складові структурні елементи локальної екомережі міста: ключові території (природні ядра), площа 696,1532 га; сполучні території (екологічні коридори), площа 905,2527 га; буферні зони, площа 13,8 га; відновлювальні території, площа 91,5933 га.

Загальна екологічна формула Кременчука має вигляд 5 : 6,5 : 0,1 : 0,7, що відображає співвідношення площ ключових, сполучних, буферних та відновлювальних територій. Отримані показники свідчать про достатньо збалансований стан щодо розвитку природних ядер і екологічних коридорів у межах міста. Водночас виявлено суттєвий дефіцит відновлювальних і, особливо, буферних територій, які виконують важливу роль у зменшенні антропогенного навантаження на екосистеми.

Згідно з екологічними нормативами, площа буферних територій повинна становити не менше ніж 25 % від деструктивних територій. Для Кременчука цей показник має становити близько 125 га, адже лише територія п'яти найбільших промислових підприємств перевищує 500 га. Це свідчить про необхідність розширення буферних зон навколо промислових об'єктів та інших джерел негативного впливу на довкілля.

Таким чином, забезпечення оптимальної структури екологічної мережі в громаді потребує збільшення площ відновлювальних і буферних територій, що сприятиме покращенню екологічної ситуації, збереженню біорізноманіття та створенню більш комфортних умов для життя населення.

У цілому для Кременчуцької міської територіальної громади із врахуванням Потоківського старостинського округу екологічна мережа не розроблена.

Затвердження Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») та реалізація природоохоронних заходів буде здійснювати позитивний вплив на екологічну мережу. У Програмі передбачений захід на розробку екологічної мережі Кременчуцької міської територіальної громади із врахуванням Потоківського старостинського округ.

При розробці екологічної мережі Кременчуцької МТГ буде враховано Регіональну схему формування екологічної мережі Полтавської області, яка погоджена розпорядженням Полтавської обласної державної адміністрації від 14.02.2022 № 58 «Про погодження регіональної схеми формування екологічної мережі Полтавської області» та затверджена рішенням пленарного засідання чотирнадцятої позачергової сесії восьмого скликання Полтавської обласної ради від 26 липня 2022 р. № 457 «Про затвердження регіональної схеми формування екологічної мережі Полтавської області».

Матеріальні активи, об’єкти культурної спадщини

За даними Управління культури і туризму міської ради на 01.01.2025 на території міста знаходяться [49]: об’єкти культурної спадщини: пам’ятники та пам’ятні знаки (об’єкти монументального мистецтва та історії) – 39; Братські могили та окремі поховання відомих людей (об’єкти історії) – 61; будівлі (об’єкти архітектури, об’єкти архітектури та історії) – 57; меморіальні, пам’ятні та інформаційні дошки – 75; пам’ятки архітектури національного значення – 1 (Будинок для спостереження за рухом по Дніпру (мур.)); пам’ятки архітектури місцевого значення – 59.

Згідно з Наказом Міністерства культури України «Про занесення об’єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам’яток України» [50] до Переліку об’єктів культурної спадщини в Полтавській області, що заносяться до Державного реєстру нерухомих пам’яток України за категорією місцевого значення, занесені об’єкти, які представлені у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Перелік об’єктів культурної спадщини в Полтавській області, що заносяться до Державного реєстру нерухомих пам’яток України за категорією місцевого значення

№ п/п	Назва об'єкта	Датування	Адреса	Вид об'єкта	№ та дата рішення про взяття під охорону	Охор. №
1	Комплекс споруд Кременчуцького військового шпиталю	1849-1853 рр.	вулиця Гоголя, 2, місто Кременчук, Полтавська область	Пам'ятка архітектури	Наказ управління культури Полтавської обласної державної адміністрації від 03.06.2013 № 196	134-Пл
1.1	Корпус 1 (літер А) (Комплекс головного штабу інспектора резервної кавалерії та поселених військ (три основні корпуси)					134/1-Пл
1.2	Корпус 2 (літер Б) (Комплекс головного штабу інспектора резервної кавалерії та поселених військ (три основних корпуси)					134/2-Пл
1.3	Корпус 3 (літер В) (Комплекс головного штабу інспектора резервної кавалерії та поселених військ (три основних корпуси)					134/3-Пл

Природоохоронні заходи, заплановані Програмою охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030»), не здійснюють негативного впливу на об’єкти культурної спадщини, а її впровадження буде сприяти туристичній привабливості громади.

Згідно Закону України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов’язані оприлюднювати у мережі Інтернет геопросторові дані та метадані, передбачені статтею 5 та додатком пункту 9 до цього Закону, на своїх офіційних вебсайтах та/або геопорталах і відображати їх за допомогою сервісів доступу на національному геопорталі.

А саме, п. 9. Природоохоронні території та об’єкти «Території та об’єкти природно-заповідного фонду, їх функціональні та охоронні зони, території, зарезервовані з метою наступного заповідання, території та об’єкти екомережі, території Смарагдової мережі, водно-болотні угіддя міжнародного значення, біосферні резервати програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», об’єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО».

Демографічна ситуація, безпека життєдіяльності населення та його здоров'я

Станом на 2024 рік демографічна ситуація як громаді, так і в Україні загалом залишається надзвичайно складною. На її формування суттєво вплинуло повномасштабне вторгнення російської федерації, яке спричинило низку негативних демографічних процесів:

1) Міграційні процеси. Спостерігаються потужні хвилі як зовнішньої, так і внутрішньої міграції. Значна частина населення виїхала за кордон у пошуках безпеки, інша – перемістилася в межах країни, зокрема внаслідок розширення зон евакуації прикордонних територіальних громад. Це призвело до нерівномірного розподілу населення та демографічного дисбалансу між регіонами.

2) Зростання смертності. Рівень смертності, особливо серед чоловіків працездатного віку, істотно зріс унаслідок бойових дій, поранень, погіршення умов життя та обмеженого доступу до медичних послуг у деяких регіонах.

3) Зниження народжуваності. Війна негативно вплинула на репродуктивні плани населення, що призвело до суттєвого зменшення кількості народжень. Додатковим фактором ризику є зменшення чисельності жінок репродуктивного віку внаслідок міграції та демографічних втрат.

Останніми роками на території громади спостерігається ускладнення демографічної ситуації.

За інформацією Головного управління статистики у Полтавській області, статистичні дані щодо чисельності населення будуть оприлюднені після завершення терміну для подання статистичної та фінансової звітності, встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

Якщо станом на 01.01.2011 чисельність населення сягала 227,0 тис. осіб, на 01.01.2019 – 220,1 тис. осіб, на 01.012020 – 218,042 тис. осіб [40]. За даними Екологічного паспорту Полтавської області у 2024 році (Полтава, 2025) наведена інформація станом на 01.01.2022 року. Усього населення для Кременчуцької МТГ становить 218,132 тис. осіб, із них міське 215,271 тис. осіб, сільське 2,861 тис. осіб.

Фактори, які формують кризову демографічну ситуацію, потребують розроблення та реалізації комплексних державних і регіональних програм із підтримки народжуваності, соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб і збереження людського потенціалу громади.

На території Кременчуцької міської територіальної громади знаходяться заклади охорони здоров'я, які підпорядковані Департаменту охорони здоров'я [51].

Нижче наведений перелік закладів охорони здоров'я:

1. КНМП «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 1» м. Кременчука,
2. КНМП «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2» м. Кременчука,
3. КНМП «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 3» м. Кременчука,
4. КНМП «Перша міська лікарня ім. О.Т. Богаєвського»,
5. КНМП «Кременчуцька міська лікарня "Правобережна",
6. КНМП «Лікарня інтенсивного лікування «Кременчуцька»,

7. КНМП «Кременчуцький перинатальний центр ІІ рівня",
8. КНМП «Міська дитяча стоматологічна поліклініка",
9. КМП «Лікарня «Придніпровська»,
10. КНМП «Кременчуцька міська лікарня планового лікування» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області.

Показники захворюваності населення і смертності залежать від великої кількості факторів – соціальних, економічних і, не в останню чергу, екологічних. Головними причинами смерті населення Полтавської області стали хвороби системи кровообігу (64,5 % від загальної кількості померлих), коронавірусна інфекція COVID-19 (11,1 %), новоутворення (10,7 %) та зовнішні причини смерті (3,9 %).

Одним із ключових чинників, що впливають на здоров'я та тривалість життя населення, є стан навколишнього природного середовища – якість повітря, води, ґрунтів, а також кліматичні особливості регіону. Саме тому питання збереження та зміцнення здоров'я мешканців, зменшення негативного впливу екологічних факторів перебуває на постійному контролі виконавчого комітету Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області.

У разі безумовного виконання зобов'язань, що беруться підприємством на себе, щодо реалізації технічних рішень із забезпечення норм і правил охорони навколишнього середовища та вимог екологічної безпеки на всіх етапах планованої діяльності рівень екологічного ризику буде зведений до мінімального – безумовно-прийнятного.

Таким чином, ризик при реалізації планованої діяльності практично повинен бути відсутній, а залишкові впливи на навколишнє середовище не виходили за нормативні межі. Це дозволяє стверджувати, що діяльність підприємства не порушить екологічну рівновагу навколишнього середовища.

Завдання, визначені в Програмі охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030»), спрямовані на формування екологічно безпечного, привабливого та комфортного середовища для життя і праці. Це передбачає:

- підвищення рівня екологічної безпеки території;
- удосконалення місцевої екологічної політики;
- зростання рівня суспільної екологічної свідомості;
- створення умов, сприятливих для розвитку бізнесу та залучення туристів.

У комплексі ці заходи позитивно позначаються на добробуті населення, сприяють покращенню демографічної ситуації, підвищенню рівня громадського здоров'я та якості життя.

Програма не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення міста. При реалізації заходів Програми очікуються позитивні наслідки в сфері охорони здоров'я, наприклад, здійснення постійного контролю за якістю води Кам'янського і Кременчуцького водосховищ; реконструкція каналізаційної системи; модернізація виробничого обладнання дозволять запобігти шкідливому впливу від діяльності цих об'єктів на здоров'я населення міста.

Прогнозні зміни стану довкілля та здоров’я населення у разі незатвердження документа державного планування («нульова альтернатива»)

Дана Програма враховує пріоритетні екологічні проблеми Кременчуцької міської територіальної громади, та визначає першочергові заходи їх вирішення до 2030 року з урахуванням: Стратегії регіонального розвитку Полтавської області на 2021–2027 роки, Стратегії розвитку Кременчуцької міської територіальної громади на період до 2028 року, Регіональної програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки з урахуванням регіональних пріоритетів Полтавської області на 2022–2027 роки (програма «Довкілля-2027»), Регіональної схеми формування екологічної мережі Полтавської області (розпорядження Полтавської обласної державної адміністрації від 14.02.2022 № 58). Все це актуалізує необхідність впровадження природоохоронних заходів даної Програми.

У разі, якщо документ державного планування не буде затверджений, стан довкілля на території Кременчуцької міської територіальної громади може зазнати подальшого погіршення. Відсутність цілеспрямованих та системних заходів із охорони навколишнього природного середовища призведе до зростання екологічних ризиків, які безпосередньо впливатимуть на якість життя та здоров’я населення.

Програма охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») роки передбачає поліпшення екологічного стану, охорону, збереження, раціональне використання і відтворення природних ресурсів громади. У випадку її незатвердження:

- не буде забезпечено належне фінансування природоохоронних заходів, що унеможливить своєчасну модернізацію систем очищення повітря, води та ґрунтів;
- поглибляться існуючі проблеми з відходами, збережеться негативний вплив сміттєзвалищ на довкілля та здоров’я людей;
- підвищиться навантаження на поверхневі та підземні водні ресурси, оскільки без реконструкції очисних споруд і розвитку каналізаційних мереж зростатиме ризик їх забруднення;
- погіршиться якість атмосферного повітря, що спричинятиме зростання захворюваності органів дихання, серцево-судинних хвороб та алергічних реакцій серед населення;
- посилиться антропогенний тиск на природні екосистеми, що може призвести до зниження біорізноманіття, деградації зелених зон та рекреаційних територій.

Реалізація цих заходів сприятиме не лише покращенню стану довкілля, а й зниженню ризиків для здоров’я населення. У разі відсутності затвердженого документа ці механізми залишаться нереалізованими, що призведе до збереження негативних тенденцій і загострення екологічних проблем у середньостроковій перспективі.

3 ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

Одними із найбільш актуальних невирішених питань сьогодення у Кременчуцькій міській територіальній громаді є:

- проблема із водопостачанням та водовідведенням (зношеність мереж, недостатній рівень очистки каналізаційних стоків та необхідність їх модернізації, необхідність забезпечення населення питною водою відповідно санітарно-гігієнічних норм тощо);
- захаращення та забруднення поверхневих водойм (необхідність відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, евтрофікація водоймищ, необхідність берегоукріплення р. Дніпро);
- проблема управління відходами (недостатній рівень технічного забезпечення даної сфери, низький рівень утилізації ресурсоцінних фракцій, забруднення від існуючого полігону побутових відходів на Деївській горі тощо);
- необхідність енергозаощадження, енергозаміщення, що викликано реаліями часу;
- наслідки руйнувань від воєнних дій;
- шкідливий антропогенний вплив на природоохоронну зону;
- збільшення викидів забруднюючих речовин та збільшення впливу на клімат, у тому числі парникових газів.

Кліматична політика: пом'якшення та адаптація до зміни клімату

Програма не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Водночас, за умови відновлення промислового виробництва міста з їх подальшим стабільним розвитком ймовірно може призвести до збільшення обсягів скидів у поверхневі води та до збільшення навантаження на каналізаційні системи.

Реалізація заходів буде здійснюватися лише після отримання висновку про провадження даної планованої діяльності, якщо така планована діяльність підпадає під дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Запобігання промисловому забрудненню та охорона атмосферного повітря

Програма передбачає проведення низки капітальних ремонтів, реконструкцій та будівельних робіт. Внаслідок цього в районах проведення даних заходів, буде спостерігатись підвищення запиленості та загазованості атмосферного повітря, внаслідок скупчення будівельної техніки.

Програмою не передбачається створення нових підприємств із значними обсягами викидів, водночас, підприємствами міста плануються заходи, спрямовані на модернізацію виробництва.

Реалізація заходів буде здійснюватися лише після отримання висновку про провадження даної планованої діяльності, якщо така планована діяльність підпадає під дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Ефективне управління відходами

Громада характеризується високим рівнем утворення і особливо накопичення значних обсягів промислових і побутових відходів. Динаміка утворення, перероблення та накопичення відходів у місті свідчить про те, що кількість утворених відходів приблизно залишається на одному й тому ж рівні, від третини до половини утворених відходів переробляється, а кількість накопичених відходів невпинно зростає. Ймовірно кількість накопичених відходів зростатиме й надалі.

Розміщення і будівництво об'єктів необхідно здійснювати відповідно до вимог п.5.10 наказу Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 24.06.1996 за № 379/1404.

Здійснення заходів, передбачених у Програмі, мають призвести до покращення ефективного управління відходами.

Реалізація заходів буде здійснюватися лише після отримання висновку про провадження даної планованої діяльності, якщо така планована діяльність підпадає під дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Охорона і раціональне використання водних ресурсів

Програма не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі водні об’єкти. Водночас, за умови відновлення промислового виробництва міста з їх подальшим стабільним розвитком ймовірно може призвести до збільшення обсягів скидів у поверхневі водні об’єкти та до збільшення навантаження на каналізаційні системи.

Здійснення заходів, передбачених у Програмі, мають призвести до покращення стану водних ресурсів.

Необхідне неухильне дотримання вимог статей 88 та 89 Водного Кодексу України в частині охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності вздовж річок та обмеження господарської діяльності в прибережних захисних смугах.

Зариблення водоймищ об’єкту Смарагдової мережі, як правило, не має суттєвого негативного впливу на природні комплекси, за умови дотримання екологічних вимог та правил біобезпеки. Основна мета заходу – підвищення біопродуктивності водойми та відновлення природного балансу гідроекосистеми, що позитивно впливає на стан водного середовища.

Таблиця 3.1 – Ймовірні ризики впливу проєкту зариблення на територію РЛП «Кременчуцькі плавні» та заходи з їх мінімізації

№	Потенційний фактор впливу	Ймовірні наслідки для біорізноманіття	Оцінка ризику
1	Тимчасове порушення прибережних екосистем під час доступу до місця зариблення	Витоптування прибережної рослинності, короткочасне турбування птахів	Низький
2	Переміщення плавзасобів у зоні нересту	Механічне пошкодження донної рослинності, каламутність води	Середній
3	Можливе занесення інвазійних або генетично непритаманних видів риб	Порушення видової структури іхтіофауни	Середній
4	Порушення спокою тварин під час робіт	Короткочасне витіснення фауни з локальних ділянок	Низький
5	Зміна гідрологічного режиму при масовому зарибленні	Потенційне короткочасне зниження прозорості води	Низький

Реалізація заходів буде здійснюватися лише після отримання висновку про провадження даної планованої діяльності, якщо така планована діяльність підпадає під дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Охорона і раціональне використання земельних ресурсів і ґрунтів

Унаслідок реалізації природоохоронних заходів Програми не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Збереження природно-заповідного фонду та озеленення території

У межах розробки екологічної мережі Кременчуцької МТГ із врахуванням Потоківського старостинського округу необхідно доповнити інформацією щодо територій рекомендованих для заповідання, створення ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків на території Кременчуцької міської територіальної громади з метою регулювання суспільних відносин щодо організації, охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворення їх природних комплексів, управління у цій галузі.

Реалізація заходів Програми щодо створення зелених насаджень усіх категорій матимуть позитивні наслідки для збереження та збагачення біорізноманіття за рахунок упорядкування та ландшафтного благоустрою території міста відповідно до вимог держаних будівельних норм, ландшафтних особливостей території.

Наука, інформація та освіта, підготовка кадрів, оцінка впливу на довкілля, стратегічна екологічна оцінка

Програма охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») містить перелік природоохоронних заходів, наведений у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Перелік заходів для науки, інформації та освіти, підготовки кадрів, оцінки впливу на довкілля, стратегічної екологічної оцінки

№	Заходи
1	Розробка Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2031–2035 роки»
2	Розробка СЕО для Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2031–2035 роки» («Довкілля–2035»)
3	Організація, проведення науково-технічних семінарів та здійснення робіт з екологічної освіти та обміну досвідом роботи і підвищення кваліфікації працівників природоохоронних органів
4	Організація і проведення практичної природоохоронної діяльності, дослідницької роботи та рекламно-інформаційних просвітницьких заходів для підвищення екологічної свідомості населення
5	Забезпечення професійної підготовки, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері поводження з відходами
6	Організація проведення оцінки впливу на довкілля у разі створення нових об’єктів
7	Проведення післяпроєктного моніторингу
8	Виготовлення поліграфічної продукції з екологічної тематики
9	Утримання спеціального транспортного засобу

На території громади залишається ряд невирішених екологічних проблем, безпосереднє вирішення яких включено до ключових заходів реалізації Програми. Зокрема, наявні проблеми щодо очищення стічних вод, якісного водопостачання та водовідведення. Населення сільської місцевості громади частково використовує ґрунтові води через шахтні колодязі та неглибокі свердловини, створюються ризики виникнення екологообумовлених хвороб у населення громади, зокрема обумовлене перевищеним вмістом нітритів і нітратів. Дана проблема є похідною від іншої – недостатній рівень охоплення населення послугами із водовідведення та забруднення підземних вод із вигрібних ям сільської території. Тому у Програмі передбачено заходи щодо модернізації системи очищення стічних та каналізаційних вод, збільшення обсягу централізованого водопостачання та водовідведення на території сільських населених пунктів громади, проведення реконструкції та ремонтних робіт водопровідних мереж, забезпечення населення питною водою відповідно санітарно-гігієнічних норм, реконструкція очисних споруд.

Актуальними питаннями для Кременчуцької міської територіальної громади є покращення якості поверхневих вод. Однією із головних проблем річки Дніпро є евтрофікація водоймищ, скид неочищених стічних вод, що призводить до її забруднення та не відповідності до показників рибогосподарського призначення. На території громади протікають річки, зокрема р. Псел, Сухий Кагамлик, Крива Руда, Сухий Омельник, основною проблемою яких є захаращення та необхідність розчистки. Оцінка поточного екологічного стану поверхневих вод громади свідчить, що на водних об'єктах тривають негативні процеси. Значна територія річкового фонду замулилася, заросла болотною рослинністю та чагарниками, втратила своє природне значення, а тому об'єкти потребують регулювання та розчистки річищ, відновлення водності.

У сфері управління відходами ситуація на території Кременчуцької міської територіальної громади потребує особливої уваги. Щорічно кількість відходів, що утворюється в громаді, збільшується. Із щорічного обсягу утворених відходів, що складає понад 300 тис. $м^3$, лише до 10 % знаходять подальше застосування, як вторинні сировинні ресурси, виникає нагальна потреба удосконалення роботи у напрямку організації вторинної переробки відходів.

Існуючий полігон для відходів, що не є небезпечними по вул. Петра Прокоповича, 50 у м. Кременчуці майже заповнений, а достатня кількість спеціально відведених місць для складування відходів виробництва відсутня. Основними чинниками небезпечного стану полігону на Деївській горі є підвищена швидкість його заповнення, відсутність системи відводу звалищного фільтрату, відсутність фундаментальних протифільтраційних заходів. Альтернативи для розміщення нового полігону побутових відходів у місті немає. За даними моніторингу стану підземних вод на території житлової забудови в межах впливу полігону у підземних водах систематично фіксуються перевищення нормативних показників за нітратами та загальною мінералізацією. Єдиним шляхом вирішення проблеми управління відходами в громаді є реконструкція міського полігону побутових відходів з розробкою інженерного захисту його території. Тому у Програмі передбачені заходи щодо ведення контролю за якісним станом підземних вод та ґрунтів у зоні впливу міського полігону побутових відходів на Деївській горі у м. Кременчуці.

Також одним із важливих завдань, зазначених у Програмі, є поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки, що включає заходи щодо охорони земель; заходи, пов'язані з озелененням та залісненням території громади; підвищення рівня екологічної свідомості населення.

У Програмі передбачено необхідність збереження природно-заповідного фонду (визначені заходи щодо утримання та благоустрій об'єкту природно-заповідного фонду місцевого значення – Парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Придніпровський міський парк» – II черги Парк «Слави»; утримання та благоустрій об'єкту природно-заповідного фонду РЛП «Кагамлицький»; утримання та благоустрій об'єкту природно-заповідного фонду місцевого значення – Парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Придніпровський міський парк» – I черга), відтворення та розширення зелених зон та водних об'єктів; підвищення екологічної культури та рівня екологічної свідомості мешканців громади.

У Програмі визначена необхідність підвищення рівня екологічної культури населення з залученням якомога більшої кількості жителів громади до різних екологічних акцій та заходів щодо збереження об’єктів екомережі, біорізноманіття тощо.

Важливе значення має розвиток екологічної свідомості населення, екологічної освіти. Тому на території громади постійно здійснюються екологічні заходи у суспільних закладах, проводяться екологічні експедиції, випускається рекламна екологічна продукція.

Також реалізація цілей Програми сприятиме зменшенню впливу на клімат та зменшенню викидів забруднюючих речовин, у тому числі парникових газів. Для цього у Програмі визначено завдання – впровадження заходів з енергозбереження, енергозберігаючих технологій, зокрема заходи щодо застосування альтернативних джерел енергії; популяризації та сприянню використанню технологій, які дозволяють ефективно використовувати енергію та зменшувати споживання ресурсів, екологічне виховання населення, підвищення екологічної культури та популяризація відновлювальних джерел енергії, що опосередковано сприятиме зменшенню викидів забруднюючих речовин від населення.

Проблемні питання, на вирішення яких спрямована Програма

У разі незатвердження проєкту Програми прогнозуються такі негативні тенденції для довкілля громади:

- у сфері управління відходами продовжуватиметься можливі хаотичні дії влади, бізнесу та громадських ініціатив щодо впровадження різних заходів, спрямованих на зменшення обсягів відходів у довкіллі. При чому ці заходи можуть бути концептуально взаємовиключаючими, як наприклад, сортування відходів та принцип економіки замкнутого циклу (recycling) і їх видалення. У результаті ситуація з відходами на території не зміниться, не залучатимуться кошти на технічне переоснащення сфери управління відходами, збережеться існуюча ситуація щодо незадовільного стану полігону побутових відходів, внаслідок чого виникатимуть нові проблеми та конфлікти в суспільстві. Тому реалізація даного проєкту Програми (до пріоритетних цілей якої віднесено впровадження сучасних підходів та технологій у сфері управління відходами, запровадження стандартів ЄС щодо впровадження роздільного збору побутових відходів та сприяння у впровадженні екологічної культури населення) сприятиме вирішенню проблем у сфері управління відходами;
- посилення проблеми захаращення поверхневих водних об’єктів , зокрема річок Сухий Кагамлик, Крива Руда, Сухий Омельник, Псел а також забруднення великих річок (р. Дніпро), адже у проєкті Програми визначено заходи щодо розчистки та благоустрою водних об’єктів, відновлення природного стану водних об’єктів громади;
- у сфері управління водними ресурсами й надалі будуть наявні ризики виникнення екологообумовлених хвороб у населення громади, зокрема обумовлене перевищеним вмістом нітритів і нітратів у воді децентралізованих пунктів водозабору у сільській місцевості, не буде чіткого бачення та плану

покращення системи водопостачання та водовідведення. Проєкт Програми передбачає заходи щодо модернізації системи очищення стічних та каналізаційних вод м. Кременчука, збільшення обсягу централізованого водопостачання та водовідведення на території сільської місцевості громади, проведення реконструкції та ремонтних робіт водопровідних мереж, забезпечення населення питною водою відповідно до санітарно-гігієнічних норм;

- у сфері енергозбереження без реалізації заходів Програми будуть відсутні проєкти щодо залучення альтернативних джерел енергії, а також заходи, спрямовані на зменшення втрат теплової та електричної енергії;
- у сфері розвитку туризму, за рахунок відсутності підтримки розвитку зеленого туризму та відновлення екологічних стежок, маршрутів;
- збільшення кількості деградованих земель під впливом природних і антропогенних чинників. Реалізація даної Програми включає заходи, пов'язані з озелененням території громади, розвитком екологоорієнтованого бізнесу, ліквідації техногенно забруднених територій;
- у сфері розвитку об'єктів ПЗФ та екомережі будуть нанесені втрати біорізноманіттю, адже у Програмі передбачено заходи щодо утримання та благоустрою об'єктів природно-заповідного фонду, збільшення озеленення громади, розширення рекреаційних зон, формування екологічної свідомості населення та відношення до збереження об'єктів екомережі.

Проєкт Програми передбачає комплекс завдань, спрямованих на вирішення конкретних проблем охорони довкілля, які виникли в результаті техногенного втручання. Якщо проєкт Програми не буде затверджено, усі ці заходи не будуть комплексними, інтегрованими й ефективними.

Результати SWOT–аналізу

SWOT–аналіз дає можливість виявити сильні й слабкі сторони екологічної ситуації в місті чи регіоні, а також можливості й загрози, які впливатимуть на екологічну ситуацію. Виявлення загроз сприятиме оцінці їхнього впливу на довкілля, а визначення можливостей сприятиме пошуку шляхів зменшення впливу планованої діяльності на довкілля.

Таблиця 3.3 – SWOT-аналізу ДДП

Сильні сторони	**Слабкі сторони**
Зручне географічне розташування та розвинене транспортно-логістичне сполучення.	Обмеженість фінансових коштів на забезпечення екологічної безпеки і створення відповідної інфраструктури. Наслідки воєнних дій на території України.
Наявний розвинутий промисловий комплекс, що надає фінансові прибутки.	Наявність об'єктів забруднення довкілля (у т.ч. викиди промислових підприємств, автотранспорту, як наслідків - парникових газів). Забруднення поверхневих і підземних вод, цвітіння води у водосховищі, наявність техногенно забруднених територій, у тому числі внаслідок воєнних дій території України.

Наявність об’єктів ПЗФ, Смарагдової мережі, природно-рекреаційного потенціалу, водних ресурсів, лісових масивів.	Недостатній захист рідких видів флори та фауни, недостатні площі об’єктів ПЗФ та відсутність їх чітких меж.
	Недостатній рівень озеленення, лісистості території громади.
	Ерозійні процеси, руйнування берегів Кам‘янського водосховища.
Наявність потенційно вільних територій для розвитку рекреації, об’єктів туризму.	Обмеженість об'єктів туристичної інфраструктури; низький рівень розвитку зеленого туризму.
Наявність екологічних програм та проєктів громади, у тому числі направлених на формування екологічної свідомості населення.	Необхідність забезпечення населення питною водою відповідно до санітарно-гігієнічних норм. Недостатній рівень забезпеченості сільських населених пунктів громади централізованим водопостачанням та водовідведенням, невідповідність джерел питного децентралізованого водопостачання санітарним нормам. Недостатнє очищення каналізаційних стічних вод (необхідність модернізації очисних споруд громади).
	Ризики виникнення екологообумовлених захворювань, зокрема через можливість забруднення питної води.
	Недостатній рівень екологічної свідомості населення, зокрема у питаннях мінімізації забруднення довкілля, а також можливості отримання прибутку від вторинних ресурсів та альтернативних джерел енергії. Недостатній рівень залучення у господарський обіг біоенергетичного потенціалу громади. Недостатнє усвідомлення населенням важливості охорони навколишнього природного середовища, збереження та відновлення природних екологічних систем.
	Наявність несанкціонованих звалищ відходів, що створюють екологічні та санітарно-гігієнічні загрози населенню, яке проживає поряд. Недостатній рівень роздільного збору побутових відходів. Перевантаженість міського полігону побутових відходів на Деївській горі, не відповідність його екологічним нормам.
Можливості	**Загрози**
Модернізація виробничих потужностей промислових підприємств, встановлення новітніх технологій очистки шкідливих викидів промислових підприємств, екологізація підприємств відповідно до міжнародних стандартів.	Недостатній рівень стимулювання підприємств впроваджувати екологоорієнтовані заходи. Складна демографічна ситуація. Зростання рівня захворюваності у населення внаслідок забруднення довкілля. Низький рівень екологічної свідомості населення.

Проведення заходів, спрямованих на охорону земель, збереження і відтворення родючості ґрунтів.	Наявність техногенно забруднених територій, що створює загрозу екологічній та продовольчій безпеці громади.
Забезпечення населення громади питною водою нормативної якості в достатній кількості.	Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин (неочищеними / недоочищеними) промислових підприємств та підприємств житлово-комунального господарства. Наявність у джерелах децентралізованого водопостачання підвищеного вмісту нітритів і нітратів, бактеріологічного забруднення. Необхідність контролю на відповідність питної води санітарно-гігієнічним нормам.
Проведення робіт із покращення природного стану та раціонального використання водних ресурсів	Замулення поверхневих водойм, що призводить до зміни рівня ґрунтових вод та як наслідок – матеріальних збитків, виникнення соціальної напруги у місцях проживання людей, де мають місце падіння рівня ґрунтових вод, що пов'язано із порушеним балансом використання поверхневих вод. Руйнування берегів Дніпра, евтрофікація водоймищ у теплу пору року, забруднення поверхневих вод.
Впровадження регіонального / місцевого плану поводження з відходами.	Відсутність сучасної системи управління відходами, наявність несанкціонованих звалищ побутових відходів, не відповідність міського полігону відходів, що не є небезпечними, вимогам законодавства.
Оновлення рухомого складу всіх видів транспорту (модернізації об'єктів міського транспорту, оновлення рухомого складу громадського транспорту), зменшення викидів парникових газів.	Значні обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від неорганізованих джерел, які сприяють загазованості житлових районів у населених пунктах громади. Збільшення викидів парникових газів, що створює загрози для клімату.
Використання альтернативних джерел енергії. Збільшення частки використання енергії, що виробляється з відновлювальних джерел та інших альтернативних видів палива.	Енергетична загроза від недостатньої кількості енергетичних ресурсів та їх високої ціни. Недостатній рівень розвитку організаційно-економічного забезпечення системи використання альтернативних джерел енергії (зелених тарифів тощо). Зростання кількості аварійних ситуацій через значний ступінь зносу основних засобів об'єктів інфраструктури у галузі житлово-комунального господарства, у першу чергу систем теплопостачання, водопостачання і водовідведення.
Забезпечення належного рівня готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.	Загрози надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру внаслідок воєнних дій.
	Наслідки буреломів, сніголомів, вітровалів.

Зростання популярності зеленого туризму, об’єктів культурної і архітектурної спадщини серед населення України та іноземних туристів.	Недостатній захист рідких видів флори та фауни, недостатній рівень лісистості території. Низький рівень обізнаності населення щодо питань збереження довкілля.
Реалізація та фінансування заходів і проєктів державних цільових та бюджетних програм, таких як Національні програми «Плану відновлення України», «Питна вода України», «Розвиток автомобільних доріг України» тощо.	Відсутність механізмів економічного стимулювання для створення нових об’єктів природно-заповідного фонду.
	Зростання рівня захворюваності у населення внаслідок забруднення довкілля. Особлива загроза – виникнення екологообумовлених захворювань в зоні впливу техногенно забруднених територій.
Розвиток ринку вторинної переробки відходів. Можливості отримання додаткового прибутку від використання відходів як вторинних ресурсів.	Забруднення довкілля викидами та стоками звалищ побутових відходів, виникнення екологічних ризиків здоров’ю населення, що проживає поруч.

На основі здійсненого аналізу поточного стану довкілля Кременчуцької міської територіальної громади, у тому числі здоров'я населення (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори, рівня забруднення довкілля та здоров'я населення) та SWOT-аналізу сукупний вплив від реалізації проєкту Програми є екологічно допустимим та обґрунтованим.

Реалізація пріоритетних напрямків Програми буде спрямована на покращення екологічних характеристик якості довкілля та передбачає впровадження заходів щодо удосконалення системи управління відходами громади, розвитку альтернативної енергетики, раціонального використання водних ресурсів, відновлення природного стану річок, озеленення території громади, формування екологічної свідомості населення тощо та буде мати позитивний вплив на стан довкілля.

Виходячи зі SWOT-аналізу слабких та сильних сторін проєкту ДДП відносно впливу на довкілля, Програма охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») дає велику кількість можливостей. Тому реалізація завдань ДДП дозволить скоротити кількість проблемних питань, тим самим покращити стан навколишнього природного середовища на території Кременчуцької міської територіальної громади.

4 ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Кременчуцька міська територіальна громада є одним із провідних промислових, інноваційних і культурних центрів Придніпров'я, яке забезпечує близько 7 % валового внутрішнього продукту України. Така висока концентрація виробничих потужностей зумовлює значний техногенний тиск на довкілля. Основними чинниками негативного впливу є: викиди забруднюючих речовин у повітря, скиди неочищених або недостатньо очищених стічних і зливових вод у поверхневі водойми, інфільтрація шкідливих речовин у підземні води, а також накопичення промислових і побутових відходів на ґрунтах.

Загальна екологічна ситуація в місті характеризується відносною стабільністю показників, однак існує низка проблем, які потребують першочергового вирішення. Висока щільність промислових об'єктів, зокрема екологічно небезпечних виробництв, поєднана з недосконалістю систем очищення та захисту довкілля, формує підвищений рівень забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів і ґрунтів.

Сучасний стан довкілля оцінюється за окремими його компонентами – атмосферним повітрям, водними ресурсами, ґрунтами, станом природно-заповідних територій та системою управління відходами. Напрямок змін у цих сферах безпосередньо впливає на збалансованість екологічного та соціально-економічного розвитку міста. Оскільки стан довкілля визначає рівень здоров'я населення, забезпечення екологічної безпеки є базовою умовою сталого функціонування господарської діяльності підприємств.

Забруднення атмосферного повітря

Найбільш гострою проблемою громади залишається забруднення атмосферного повітря. За обсягами викидів шкідливих речовин місто посідає перше місце в Полтавській області. Джерелами забруднення є як промислові підприємства, так і автотранспорт. До забруднювачів додаються продукти неповного згоряння автомобільного та авіаційного палива, що містять ароматичні вуглеводні. Вплив додатково посилюється несприятливими метеорологічними умовами, які затримують розсіювання забруднювальних речовин.

Подолати проблему можливо шляхом реалізації комплексних природоохоронних заходів на підприємствах, створення єдиних санітарно-захисних зон, модернізації обладнання та розвитку екологічно чистого транспорту.

Незадовільний стан водних ресурсів

Аналіз стану водних об'єктів свідчить про замулення русел річок, втрату їх природної чистоти та зниження здатності до самоочищення. Водотоки потребують розчищення, відновлення водності та підтримання сприятливого гідрологічного режиму. Однією з причин є незадовільна робота очисних споруд, зношеність каналізаційних мереж, аварійний стан насосних станцій та споруд зливової каналізації. Часті прориви колекторів становлять реальну загрозу забруднення міського середовища.

Особливої уваги потребує Кременчуцьке водосховище – єдине джерело питного водопостачання для міста. У літній період якість води в районі водозабору суттєво погіршується: знижується рівень кисню, зростає концентрація марганцю, погіршуються органолептичні властивості води. Це пов'язано з високими температурами повітря, вітровими процесами та біологічною активністю у водосховищі.

Управління відходами

Кременчук займає перше місце в області за обсягами утворення промислових і твердих побутових відходів: на місто припадає 20 % відходів області та 56 % відходів I–III класу небезпеки. Діючий міський полігон побутових відходів практично вже вичерпало свій ресурс, а нових полігонів для відходів не передбачено. Проблема посилюється браком інфраструктури для переробки та оброблення відходів.

Отже, екологічна ситуація в Кременчуцькій міській територіальній громаді залишається складною й багатофакторною. Найбільш критичними проблемами є забруднення атмосферного повітря, деградація водних ресурсів, зношеність очисних і каналізаційних систем, а також управління відходами. Для їх вирішення необхідні комплексні підходи, що включають модернізацію промислових підприємств, підвищення ефективності природоохоронних систем, впровадження новітніх технологій очищення, створення сучасної інфраструктури з оброблення відходів і розвиток еколого-просвітницької роботи з населенням.

Аналіз стану довкілля, умов життєдіяльності населення
та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств і автотранспорту

Полтавська область має розвинений промисловий потенціал, що зумовлює значне техногенне навантаження на навколишнє середовище. Підприємства м. Кременчука та м. Горішніх Плавнів, а також районів видобування і транспортування газу − є головними забруднювачами щодо викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел. На м. Кременчук припадає 27,4 % від усіх викидів забруднюючих речовин в атмосферу стаціонарними джерелами.

Основними проблемами забруднення атмосферного повітря громади продовжують залишатися: застарілі технології та устаткування, на базі яких функціонують підприємства, і які вже не мають можливості забезпечити дотримання встановлених законодавством нормативів гранично-допустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря; великі обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від неорганізованих джерел, які сприяють значній загазованості житлових районів (у тому числі від автотранспорту).

У результаті затвердження Програми зміни, які чинять шкідливі впливи на атмосферне повітря, не відбудуться.

При цьому реалізація таких заходів, як збереження об'єктів ПЗФ та озеленення громади, впровадження енергоефективних установок, використання альтернативних видів палива, здійснення оцінки забруднення атмосферного, проєктування мережі спостережень та оцінювання стану атмосферного повітря, екологічне виховання населення, підвищення екологічної культури та популяризація відновлювальних джерел енергії тощо, сприятиме зменшенню техногенного навантаження на атмосферне повітря та формуванню комплексної системи екологічного моніторингу у даній сфері.

Порушенням гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону

На річках, що протікають на території громади, спостерігається замуленість, поширення болотної рослинності, втрата дренажної спроможності, що призводить до заболоченості та підтоплення заплавних земель. Потребують розчистки деякі ділянки річок Сухий Кагамлик, Крива Руда, Псел. Також на території громади протікає велика річка – р. Дніпро (як частина Кам'янського водосховища). На сьогодні особливо гостро постає необхідність у зменшенні скидання неочищених та недостатньо очищених стічних вод. Особливою проблемою р. Дніпро є евтрофікація, цвітіння води в теплий період року, тому необхідно зменшити скиди біогенних речовин, найбільше яких міститься у каналізаційних стічних водах. Це сприятиме збереженню флори і фауни річкових екосистем, а також розвитку зеленого туризму. Проблемним питанням залишається виокремлення прибережних захисних смуг водойм. Також спостерігається збіднiння та зміна видового складу берегової та водної флори і фауни. Тому у Програмі визначено необхідність збереження та відновлення водних ресурсів громади.

Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства. Проблеми із якістю водних ресурсів.

Комунальними підприємствами Кременчуцької міської територіальної громади експлуатується близько 77,377 км каналізаційних мереж, з яких 45,8 % зношені та аварійні. Очищення стічних вод здійснюється на каналізаційних очисних спорудах м. Кременчука, які потребують реконструкції. Останнім часом значно погіршився технічний стан магістральних колекторів побудованих з залізобетонних труб в 60–70 роках минулого сторіччя внаслідок негативного впливу сульфато-газової корозії. Недостатнє фінансування цих заходів призводить до забруднення навколишнього середовища, підвищених витрат електроенергії, збільшення собівартості послуг.

Майже усі втрати мають місце у комунальному і побутовому водопостачанні через зношеність та незадовільний стан водопровідних мереж. Тому у Програмі передбачено заходи щодо реконструкції найбільш аварійних каналізаційних мереж громади, реформування та розвиток водопровідно-каналізаційного господарства, підвищення ефективності та надійності його функціонування водопостачання, забезпечення населення громади питною водою нормативної якості тощо. Все це матиме позитивний вплив на стан поверхневих водних об'єктів громади.

Забруднення підземних водоносних горизонтів.

Забруднення підземних вод поступово відбувається у різних місцях по всій Полтавській області. На території Кременчуцької міської територіальної громади через вплив місць видалення відходів, а також скиди неочищених стічних вод у поверхневі об'єкти забруднення підземних вод можливе через 50-300 років. Все це потребує додаткового комплексного вирішення екологічних проблем громади.

Незадовільний стан ґрунтів.

Деградація земель та опустелювання.

Негативним чинником є збільшення кількості деградованих земель під впливом природних і антропогенних чинників. Тому у Програмі передбачені заходи щодо ведення контролю за якісним станом підземних вод та ґрунтів у зоні впливу міського полігону побутових відходів на Деївській горі. Також важливим завданням є ліквідація несанкціонованих звалищ відходів на території громади, реконструкція міського полігону для відходів, що не є небезпечними, по вул. Петра Прокоповича, 50 у м. Кременчуці з розробкою інженерного захисту його території з метою приведення його у відповідність до існуючих вимог, що сприятиме зменшенню техногенного навантаження на прилеглі земельні ресурси.

Проблеми природно-заповідного фонду
та біорізноманіття.

Незадовільними темпами встановлюються межі в натурі (на місцевості) територій та об'єктів ПЗФ Кременчуцької МТГ. Обмеження, які передбачені на заповідних територіях, ускладнюють процес надання погоджень щодо створення нових або розширення існуючих заповідних територій.

Крім того, є деякі проблеми, які стримують розвиток заповідної справи в області у практичному плані: неузгодженість і недосконаліть законодавства (земельного, лісового, природоохоронного та законодавства про місцеве самоврядування) у частині заповідної справи; відсутність механізмів економічного стимулювання для створення нових об'єктів ПЗФ та відшкодування збитків землекористувачам, а також механізму викупу земельних ділянок для заповідання; передача під охорону територій та об'єктів ПЗФ; винесення меж в натуру вже існуючих територій та об'єктів ПЗФ; відсутність фінансування на місцевому рівні та недостатнє фінансування на державному рівні для виконання заходів щодо створення нових об'єктів ПЗФ та охорони і утримання існуючих об'єктів ПЗФ.

Основною загрозою для біологічного та ландшафтного біорізноманіття є антропогенна діяльність. Найзначнішими екологічними проблемами на сьогодні є скорочення ареалів існування аборигенних видів флори і фауни. До цього призводить знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення), екологічно незбалансованій експлуатації, поширенні чужорідних видів, розповсюдженні хвороб та шкідників.

Також проблемним питанням є те, що досить часто господарська діяльність впливає на об'єкти Смарагдової мережі, об'єкти ПЗФ, їх флору і фауну.

Внаслідок необґрунтованого розорювання земель, вирубки лісів, осушення чи обводнення території, промислового та житлового будівництва відбувається знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин. У той же час збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є обов'язковою умовою сталого (збалансованого) розвитку. Тому у Програмі передбачено необхідність збереження природно-заповідного фонду громади (визначені заходи щодо утримання та благоустрій об'єкту природно-заповідного фонду місцевого значення – Парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Придніпровський міський парк» – ІІ черги Парк «Ювілейний»; утримання та благоустрій об'єкту природно-заповідного фонду регіонального ландшафтного парку «Кагамлицький»; утримання та благоустрій об'єкту природно-заповідного фонду місцевого значення – Парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Придніпровський міський парк» – І черга парк «Придніпровський»), відтворення та розширення зелених зон та водних об'єктів; підвищення екологічної культури та рівня екологічної свідомості мешканців громади.

На території Кременчуцької міської територіальної громади є різні категорії об'єктів природно-заповідного фонду: 2 регіональні ландшафтні парки («Кременчуцькі плавні» і «Кагамлицький»), ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Білецьківські плавні», гідрологічний заказник місцевого значення «Біловагівський», комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Міський сад», ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Парк «Крюківський», геологічна пам'ятка природи місцевого значення «Скеля-гранітний реєстр» та парк пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Придніпровський міський сад» (І та ІІ черги). Усі об'єкти ПЗФ включені до екологічної мережі і слугують природними ядрами.

Є 2 об'єкти Смарагдової мережі – Регіональний ландшафтний парк «Кременчуцькі плавні» (Kremenchutski Plavni Regional Landscape Park)» UA0000087 та «Нижня та середня долини річки Псел (Lower and middle Psel river valley)» UA0000312.

Тому важливим питанням у Програмі є формування екологічної свідомості населення щодо збереження об'єктів ПЗФ та екомережі, біорізноманіття з метою унеможливлення негативного впливу населення громади на дані об'єкти. Програма включає заходи щодо утримання та благоустрою об'єктів природно-заповідного фонду, озеленення території.

Управління відходами

Відходи є одним з найбільш вагомих факторів забруднення навколишнього середовища і негативного впливу на всі компоненти довкілля та здоров'я людей. Не менш гострою, ніж у попередні роки, залишається проблема екологічно безпечного збирання, оброблення, захоронення відходів. Недостатня кількість підприємств з оброблення промислових і побутових відходів, невідповідність полігонів/звалищ екологічним нормам, недостатній рівень збору побутових відходів у сільських населених пунктах, неефективність системи роздільного збору ресурсоцінних фракцій побутових відходів обумовлено відсутністю стратегічного бачення вирішення проблем у даній сфері. Утворення побутових відходів в громаді, як і загалом в області, збільшується, при цьому значні їх обсяги розміщуються у місцях, які не відповідають нормам екобезпеки.

До основних проблем в частині управління відходами громади належить вичерпання ресурсу існуючого полігону побутових відходів на Деївській горі в правобережній частині м. Кременчука, на якому здійснюється захоронення відходів з території Кременчуцької міської територіальної громади.

Проблеми утворення відходів і управління ними є гострими для громади. Тому проєкт Програми направлений на впровадження сучасних підходів та технологій в сфері поводження з відходами, зменшення негативного впливу побутових відходів на довкілля і здоров'я населення, запровадження стандартів ЄС щодо впровадження роздільного збору відходів та сприяння у впровадженні екологічної культури громадянського суспільства. Зокрема, передбачені заходи щодо створення ефективної системи управління відходами, що відповідає сучасним потребам екологічної безпеки, забезпечення роздільного збирання побутових відходів та направлення вторинної сировини на переробку. Все це позитивно вплине на екологічний стан Кременчуцької міської територіальної громади.

5 ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТУ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ПРОГРАМИ

Міжнародні зобов'язання у сфері охорони довкілля Україна взяла на себе, підписавши більш ніж 50 міжнародних багатосторонніх угод, що стосуються збереження та збалансованого використання біорізноманіття, серед яких:

- Конвенція про біологічне різноманіття, яка була започаткована під час Всесвітньої конференції глав держав та міністрів довкілля у 1992 році в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) й ратифікована Верховною Радою України 29 листопада 1994 р.;
- Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м. Рамсар, Іран, 1971 р.);
- Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979 р.);
- Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (1995 р.);
- Угоди про збереження кажанів в Європі (1991 р.);
- Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція);
- Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (ратифікована Україною 29 жовтня 1996 р.);

- Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (Валлетта, 1992 р.);
- Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Гельсінкі, 1992), що є чинною в Україні з 1 липня 1999 р.;
- Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі (Стокгольм, 2001 р.), яка ратифікована в Україні від 18 квітня 2007 року.

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначено (ст. 19), що виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції:

а) здійснюють реалізацію рішень відповідних рад;

б) координують діяльність підприємств, установ та організацій, розташованих на території відповідно села, селища, міста, незалежно від форм власності та підпорядкування;

в) організують розробку місцевих екологічних програм;

д) затверджують за поданням обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а на території Автономної Республіки Крим - органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, ліміти скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами відповідно села, селища, міста;

е) організують управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення на своїй території;

є) формують і використовують місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у складі місцевих бюджетів;

ж) погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

з) забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення;

и) організують екологічну освіту та екологічне виховання громадян;

і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України (№ 722/2019) мають дотримуватись Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року.

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. Процедури надання таких дозволів залишилися незмінними.

Основне природоохоронне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

1. Водний кодекс України;
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування»;
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;
4. Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
5. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами»;
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів».

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України «Про охорону атмосферного повітря». Основним законодавством та нормами у сфері захисту атмосферного повітря є:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»;
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;
4. Посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря;
5. Максимальні допустимі концентрації та «можливі рівні безпечного ефекту» для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері управління відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та оброблення відходів.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля».

Таблиця 5.1 – Екологічні проблеми Кременчуцької міської територіальної громади та можливі шляхи їх вирішення

Екологічні проблеми	Цілі екологічної політики	Шляхи вирішення
Забруднення атмосферного повітря	Чисте атмосферне повітря	Реалізація заходів щодо: енергозбереження, зменшення втрат теплової енергії при її транспортуванні до споживачів; зменшення витрат енергетичних ресурсів; розвитку альтернативної та відновлювальної енергетики; збереження об'єктів природно-заповідного фонду та збільшення лісистості з метою відновлення якості повітря громади; екологічного виховання населення, підвищення екологічної культури та популяризація відновлювальних джерел енергії опосередковано сприятимуть зменшенню викидів забруднюючих речовин від населення. Здійснення оцінки забруднення атмосферного повітря та оцінювання стану атмосферного повітря сприятиме формуванню комплексної системи екологічного моніторингу у даній сфері.
Забруднення, захаращення поверхневих вод. Забезпечення населення питною водою відповідно до санітарно-гігієнічних норм	Якісні водні ресурси	Передбачається: відновлення природного стану та функціонування річкової системи в громаді; реконструкція та ремонт існуючих мереж водопостачання та водовідведення; покращення забезпечення населення громади питною водою нормативної якості в межах науково обґрунтованих нормативів (норм) питного водопостачання; модернізація міських очисних споруд; збільшення водопостачання та водовідведення у сільській місцевості; підвищення екологічної культури і управління.

Накопичення побутових та промислових відходів	Удосконалення системи управління відходами	Впровадження сучасних підходів та технологій у галузі управління відходами; залучення інвестицій у сфері поводження з відходами; сприяння у впровадженні екологічної культури громадянського суспільства.
Забруднення ґрунтів	Невиснажені родючі ґрунти, зменшення деградації ґрунтів, зменшення площ техногенно забруднених територій	Стале, невиснажливе використання земельних ресурсів, зменшення площ техногенно забруднених територій, підвищення екологічної культури і управління.
Зменшення біологічного та ландшафтного різноманіття	Відновлене біологічне та ландшафтне різноманіття, розширення об’єктів ПЗФ	Збереження природно-заповідного фонду громади; створення нових/відновлення існуючих туристичних об’єктів та рекреаційних зон; покращення туристичної привабливості громади, створення та відновлення екостежок, екомаршрутів; розвиток зеленого туризму; озеленення громади; підвищення рівня екологічної культури населення з залученням якомога більшої кількості жителів громади до різних екологічних акцій та заходів щодо збереження об’єктів екомережі, біорізноманіття.
Зменшення площі зелених насаджень	озеленення території, відновлення лісів	Озеленення та збільшення паркових територій громади; підвищення рівня екологічної культури і екологічного управління.

Звіт з СЕО Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») має спільні риси із:

1) Стратегією розвитку Полтавської області на 2021–2027 роки, затвердженої рішенням пленарного засідання п’ятої сесії Полтавської обласної ради VIII скликання від 06.07.2021.

2) Стратегією розвитку Кременчуцької міської територіальної громади на період до 2028 року, затвердженої рішенням засідання четвертої сесії Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області VIII скликання від 11.03.2021.

6 ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Узагальнена оцінка ймовірного впливу на довкілля від затвердження Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026 – 2030 роки («Довкілля-2030») наведена у табл. 6.1.

Таблиця 6.1 – Оцінка ймовірного впливу на довкілля від прийняття документу державного планування

Чи може реалізація ДДП спричинити	Вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймо-вірно	Ні	
Атмосферне повітря				
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			+	Зменшення викидів від спалювання за рахунок розвитку системи використання альтернативних джерел енергії, енергозбереження
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?			+	
Погіршення якості атмосферного повітря?			+	
Появу джерел неприємних запахів?			+	
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	
Водне середовище				
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			+	Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно з вимогами законодавства
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	Передбачається реконструкція систем водопостачання
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			+	Передбачаються заходи щодо реконструкції каналізаційних очисних споруд, реконструкції очисних споруд
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			+	Реалізація будь-якої планованої діяльності на території прибережних смуг річок буде здійснюватися лише після отримання рішення про провадження даної планованої діяльності, якщо така планована діяльність підпадає під дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	

				Даний захід не має на меті створення загроз (екологічної небезпеки) для водних об'єктів громади.
Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	Не потребує заходів пом'якшення
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води		+		Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства
Відходи				
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів?			+	
Збільшення кількості небезпечних відходів?			+	
Збільшення кількості відходів, що не є небезпечними?			+	
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			+	
Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			+	
Земельні ресурси				
Порушення, переміщення, ущільнення грунтового шару?			+	Проєктування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			+	
Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			+	
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			+	У проєкті ДДП передбачені заходи збереження природно-заповідного фонду
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			+	У Програмі визначено необхідність контролю за господарською діяльністю підприємств, які можуть здійснювати негативний вплив на об'єкти Смарагдової мережі (під час будівництва необхідним є проходження процедури ОВД, післяпроєктного моніторингу)

Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей			+	
Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			+	
Смарагдова мережа				
Пошкодження або знищення оселищ з Резолюції № 4 Бернської Конвенції об'єкту			+	Проведення робіт із зариблення на встановлених ділянках без проведення додаткових робіт з розчистки берегової лінії від рослинності
Знищення видів флори та фауни з Резолюції № 6 Бернської Конвенції об'єкту			+	Проведення робіт із зариблення здійснюватиметься відповідно до програми та дотриманням вимог щодо не знищення видів флори та фауни
Екологічне управління та моніторинг				
Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			+	
Погіршення екологічного моніторингу?			+	Покращення, зокрема за рахунок здійснення оцінки забруднення атмосферного повітря та оцінювання стану атмосферного повітря
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	Передбачена підтримка екологоорієнтованого бізнесу
Інше				
Підвищення рівня використання будь-якого виду вторинних ресурсів?	+			Передбачено підтримку системи роздільного збору побутових відходів
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			+	
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії			+	
Суттєве порушення якості природного середовища			+	
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викликають значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			+	

На основі оцінок, представлених у табл. 6.1. можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми:

Атмосферне повітря

Однією з основних екологічних проблем області є забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств і автотранспорту. Загалом Програма орієнтована на розв'язання цієї проблеми. Програма не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами викидів, водночас, існуючими підприємствами регіону плануються заходи, спрямовані на модернізацію виробництва, впровадження ресурсозберігаючих технологій тощо. Зменшенню викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел може сприяти поліпшення стану дорожньо-транспортної інфраструктури.

Водні ресурси

Програма не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі водні об'єкти. Водночас, за умови відновлення промислового виробництва регіону з їх подальшим стабільним розвитком ймовірно може призвести до збільшення обсягів скидів у поверхневі води та до збільшення навантаження на каналізаційні системи і погіршення якості очисних споруд. Програмою передбачається реалізація заходів з будівництва та реконструкції очисних споруд, мереж каналізації.

Відходи

Серед низки екологічних проблем, які мають місце в області, особливо гостро стоїть проблема управління відходами, які є одним з найбільших забруднювачів навколишнього середовища та негативно впливають на всі його компоненти. Ситуація ускладнюється і тим, що зберігається значний розрив між обсягами накопичених відходів і обсягами їх оброблення та знешкодження. Враховуючи природні та економічні фактори, основну складову в загальній масі відходів, що утворюються в області, займають побутові відходи та виробничі відходи, що не є небезпечними, які, в основному, видаляються на полігони, шламосховища, накопичувачі тощо.

Існуюча система санітарного очищення населених пунктів недосконала, її фрагментарність, роз'єднаність та різнорідність не забезпечує достатнього контролю за санітарним станом територій та операціями поводження з побутовими відходами. Через відсутність на території громади переробних та сортувальних комплексів, на полігони та сміттєзвалища потрапляє значна частина відходів, які мають ресурсну цінність і підлягають переробці та утилізації. Основну масу відходів як вторинної сировини складають тара (упаковка) від продуктів харчування та продукції споживання населенням, відходи тваринного походження і відходи домашнього господарства. Ймовірно кількість накопичених відходів зростатиме й надалі.

Земельні ресурси

Унаслідок реалізації Програми не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у ландшафті або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Біорізноманіття

У Програмі не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об’єкти природно-заповідного фонду та на біорізноманіття.

Смарагдова мережа

Під час реалізації заходів не відбудеться порушення місць існування видів, що охороняються. Не будуть проведені будівельні або земляні роботи, днопоглиблення, рух важкої техніки, що можуть призвести до знищення місць гніздування, нересту або зимівлі рідкісних видів тварин. Особливо вразливими є: птахи, що гніздуються на відкритих ділянках заплав та лук (чаплі, кулики, очеретянки); риби, які нерестяться у мілководних прибережних зонах; земноводні, для яких важливе збереження заболочених мікробіотопів; ссавці, які потребують спокою під час розмноження (кажани, видра європейська тощо).

Тому реалізація природоохоронних заходів Програми потребує: проведення попередніх польових досліджень для уточнення місць існування охоронюваних видів; впровадження комплексу запобіжних та мінімізаційних заходів; організації післяпроєктного моніторингу стану біорізноманіття.

Загальний рівень екологічного ризику від реалізації проєкту оцінюється як низький. Усі потенційні впливи мають локальний, короткочасний характер і не призводять до деградації біотопів чи зменшення чисельності рідкісних видів. Навпаки, реалізація заходу сприятиме відновленню біорізноманіття водної фауни, покращенню екологічного стану водойми та виконанню природоохоронних завдань Смарагдової мережі.

Рекреаційні зони та культурна спадщина

Реалізація цього завдання має сприяти покращенню здоров’я населення. Впровадження передбачених заходів не призводитиме до негативного впливу на наявні об’єкти історико-культурної спадщини. Вплив буде залежати від того, наскільки будуть дотримані природоохоронні вимоги.

Населення та інфраструктура

Реалізація заходів, передбачених в Програмі не передбачає появу нових ризиків для здоров’я населення області.

При благоустрою населених пунктів необхідно врахувати вимоги Закону України «Про благоустрій населених пунктів», якими передбачається:

1) розроблення і здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів;

2) організацію належного утримання та раціонального використання територій, будівель, інженерних споруд та об'єктів рекреаційного, природоохоронного, оздоровчого, історико-культурного та іншого призначення;

3) створення умов для реалізації прав та виконання обов’язків суб'єктами у сфері благоустрою населених пунктів [52].

Наука, інформація та освіта, підготовка кадрів, оцінка впливу на довкілля, стратегічна екологічна оцінка

У Програмі передбачені заходи, спрямовані на збереження природних ресурсів. За умови дотримання зазначених заходів не очікується послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Реалізація сприятиме створенню системи екологічного контролю та моніторингу ефективності досягнення екологічних цілей. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

У Звіті виявили та зазначили можливі ризики для здоров'я населення, пов'язані з напрямами Програми, які наведені у табл. 6.2.

Таблиця 6.2 – Перелік можливих ризиків для здоров'я населення

№№	Назва напрямів	Ризики (так/ні)
Напрям 1. Кліматична політика: пом'якшення та адаптація до зміни клімату		
Удосконалення енергоефективності, енергозабезпечення та здійснення моніторингу звітності викидів парникових газів		
1.1	Впровадження альтернативних джерел енергії	ні
1.2	Підвищення енергоефективності адміністративних будівель	ні
Напрям 2. Запобігання промисловому забрудненню та охорона атмосферного повітря		
2.1	Модернізація та оптимізація обладнання на підприємствах	ні
2.2	Здійснення моніторингу атмосферного повітря	ні
Напрям 3. Ефективне управління відходами		
3.1	Екологічно безпечне управління відходами	ні
Напрям 4. Збалансоване використання природних ресурсів		
4.1 Здійснення охорони та раціонального використання водних ресурсів		
4.1.1	Модернізація системи водовідведення	ні
4.1.2	Забезпечення населення якісною питною водою	ні
4.1.3	Підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану водойм	ні
4.2 Здійснення охорони та раціонального використання земель і ґрунтів		
4.2.1	Забезпечення контролю за станом ґрунтів у зоні впливу небезпечних об'єктів	ні
4.2.2	Забезпечення захисту населених пунктів від підтоплення	ні
4.2.3	Забезпечення землевпорядною документацією	ні
Напрям 5. Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів		
5.1	Озеленення території та інвентаризація зелених насаджень у місті	ні
5.2	Діяльність територій та об'єктів ПЗФ	ні
Напрям 6. Ефективне державне управління у сфері охорони довкілля та природокористування		
6.1	Підвищення екологічної свідомості мешканців міста	ні
6.2	Підвищення кваліфікації та обмін досвідом	ні

Прийняття даного документу державного планування не впливатиме негативно на екологічну ситуацію Кременчуцької міської територіальної громади та не посилюватиме вже наявні екологічні проблеми даної території, у т.ч. і на здоров'я населення Кременчуцької МТГ, а навпаки, сприятиме їх вирішенню.

7 ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Заходи з запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування здійснюватимуться в межах повноважень виконавчих органів міських рад, визначених статтею 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», зокрема:

1) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо встановлення ставки земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, вилучення (викупу), а також надання під забудову та для інших потреб земель, що перебувають у власності територіальних громад; визначення в установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності за забруднення довкілля та інші екологічні збитки; встановлення платежів за користування комунальними та санітарними мережами відповідних населених пунктів;

2) підготовка і подання на затвердження ради проєктів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

3) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом, підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу;

4) здійснення контролю за додержанням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів;

5) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

6) погодження клопотань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення;

7) здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

8) підготовка висновків щодо надання або вилучення в установленому законом порядку земельних ділянок, що проводиться органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

9) створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем, які є складовою мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації;

10) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з побутовими та виробничими відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи;

11) здійснення контролю за забезпеченням безперешкодного і безоплатного доступу громадян до узбережжя водних об'єктів та островів для загального водокористування відповідно до закону;

12) надання податковим органам у строки та в порядку, встановлені Податковим кодексом України, інформації щодо власників та користувачів, у тому числі на правах оренди (суборенди), емфітевзису, земельних ділянок сільськогосподарського призначення, розташованих на території відповідної сільської, селищної, міської ради, ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, а також іншої інформації, визначеної Податковим кодексом України.

А також необхідне передбачити заходи з попередження та мінімізації впливу на об'єкти Смарагдової мережі: 13.1 Обмеження робіт у період масового гніздування птахів; використання облаштованих спусків до води. 13.2 Використання малопотужних човнів, дотримання навігаційних маршрутів поза заповідними ділянками. 13.3 Використання сертифікованого рибопосадкового матеріалу, погодження із науковими установами. 13.4 Проведення робіт у денний час, поза межами охоронних зон гніздування. 13.5 Обмеження масштабів одночасного зариблення, контроль якості води до і після робіт.

Для запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання Програми передбачається реалізація таких заходів за складовими довкілля.

Флора, біорізноманіття, природні території та об'єкти

Для збільшення видового складу флори, збереження біорізноманіття та фінансування територій та об'єктів ПЗФ Кременчуцької МТГ пропонується здійснювати реалізацією наступних природоохоронних заходів (табл.7.1).

Таблиця 7.1 – Перелік заходів для збереження природно-заповідного фонду та оптимізації озеленення території

№	Заходи
1	Озеленення території
2	Проведення інвентаризації зелених насаджень
3	Утримання, благоустрій та реконструкція об'єктів природно-заповідного фонду
4	Виготовлення та встановлення інформаційних та охоронних знаків на об'єктах природно-заповідного фонду
5	Розробка, виготовлення та встановлення екологічної стежки
6	Розробка екологічної мережі громади

У Програмі не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття та існуючі об'єкти ПЗФ, Смарагдову мережу та екологічну мережу.

Фауна

Таблиця 7.2 – Перелік заходів для охорони і раціонального використання ресурсів тваринного світу

№	Заходи
1	Обстеження технічного стану водозабірних споруд з рибозахисними пристроями
2	Облаштування пункту тимчасової перетримки тварин

Ґрунти

Таблиця 7.3 – Перелік заходів для охорони і раціонального використання земель і ґрунтів

№	Заходи
1	Проведення обстеження ґрунтів на території та у межах СЗЗ полігону для відходів, що не є небезпечними
2	Рекультивація заповнених карт полігону для відходів, що не є небезпечними
3	Моніторинг за станом грунтів на території та у межах СЗЗ полігону
4	Боротьба з карантинними рослинами

Надра

У період реалізації заходів Програми негативного впливу на надра не відбуватиметься.

Клімат

Таблиця 7.4 – Перелік заходів для кліматичної політики: пом'якшення та адаптація до зміни клімату

№	Заходи
1	Розробка Плану дій з адаптації до зміни клімату м. Кременчука
2	Впровадження альтернативних джерел енергії
3	Підвищення енергоефективності адміністративних будівель
4	Виробництво власної електричної енергії з відхідного газу
5	Проведення моніторингу, звітності викидів парникових газів, верифікація Звітів оператора про викиди парникових газів, підготовка до впровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів
6	Проєктування турбогенератора потужністю 7,5 МВт на підприємстві

Повітря

Таблиця 7.5 – Перелік заходів для охорони атмосферного повітря

№	Заходи
1	Оптимізація і модернізація виробничих потужностей
2	Регулярне проведення діагностики автотранспорту на вміст CO та димність у відпрацьованих газах
3	Розробка науково-технічної документації, корегування документації та отримання дозволу на викиди

4	Будівництво установки з утилізації відпрацьованої гуми з отриманням вуглецевого матеріалу
5	Утримання спеціального транспортного засобу
6	Проведення лабораторного контролю викидів в атмосферу
7	Перевірка ефективності роботи пилогазоочисних установок
8	Зменшення споживання газу та електроенергії на одиницю виготовленої продукції
9	Розробка проєкту зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
10	Розробка та проведення процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД)
11	Проведення моніторингу якості атмосферного повітря
12	Удосконалення системи моніторингу за станом забруднення атмосферного повітря в місті та створення місцевої екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи постійного контролю, розробка програми верхнього рівня для стаціонарного посту згідно проєкту організації місцевої екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи постійного контролю і спостереження за забрудненням атмосферного повітря

Вода

Таблиця 7.6 – Перелік заходів для охорони і раціонального використання водних ресурсів

№	Заходи
1	Проведення дослідження якості поверхневих вод на Кам’янському водосховищі та малих річках
2	Відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок в межах Кременчуцької міської територіальної громади шляхом розчищення та поглиблення прибережних (пляжних) літоралей
3	Проведення заходів щодо підтримання санітарного стану річок шляхом зариблення природних водойм і водосховищ комплексного призначення, а саме: Кам’янського водосховища у межах громади
4	Обладнання локальної мережі спостережувальних свердловин для контролю за якісним станом підземних вод
5	Проведення очистки відстійника станції нейтралізації та нафтовловлювача
6	Реконструкція КОС, очисних споруд каналізації, напірного каналізаційного колектора, самопливного колектору
7	Нове будівництво споруд із приймання рідких нечистот від асенізаційних машин
8	Будівництво ефективних дренажних систем
9	Капітальний ремонт аераційної системи резервної лінії аеротенку

10	Придбання насосного та технологічного обладнання для заміни на комунальних каналізаційних системах і спеціалізованого транспорту, обладнання
12	Видалення рідких нафтопродуктів з підземних вод
13	Технічна інвентаризація та паспортизація мереж зливової каналізації
14	Лабораторний контроль стічних та зворотних вод
15	Розробка документів для отримання дозволу на спеціальне водокористування
16	Розчистка, регулювання, упорядкування водовідвідних каналів
17	Проєктування та влаштування автоматичної системи поливу
18	Проведення моніторингу якості поверхневих вод в фонових створах на р. Крива Руда, р. Сухий Кагамлик, р. Дніпро
19	Проведення моніторингу якості підземних вод за вмістом нафтопродуктів, у мережі спостережних свердловин та якості поверхневих вод у районі впливу шламонакопичувачів, шламовідстійників та у зоні впливу полігону для відходів, що не є небезпечними
20	Проведення моніторингу якості скидаємих госпфекальних стічних вод
21	Проведення контролю за якісним станом стічної води, яка скидається у р. Крива Руда (Сухий Кагамлик) та у міську каналізацію

Ландшафт

Після реалізації запропонованих заходів у Програмі не буде відбуватися зміна ландшафтів та здійснення негативного впливу на них.

Безпека життєдіяльності населення та його здоров’я

Програмою передбачені завдання, які мають сприяти покращенню здоров’я населення. Впровадження передбачених заходів не призводитиме до негативного впливу на наявні об’єкти історико-культурної спадщини. Вплив буде залежати від того, наскільки будуть дотримані природоохоронні вимоги.

Матеріальні активи, об’єкти культурної спадщини

У період реалізації заходів Програми не буде негативного впливу на об’єкти культурної спадщини.

Відходи

Таблиця 7.7 – Перелік заходів для управління відходами

№	Заходи
1	Організація екологічного управління промисловими й побутовими відходами збір, передача на видалення та утилізація люмінесцентних ламп та інших ртутовмісних відходів, моторних, індустріальних та мастильних олив, відпрацьованих шин, свинцевих батарей, видалення абсорбентів, фільтрувальних матеріалів, нафтошламових відходів, змішаних побутових відходів, небезпечних відходів, зібраних від населення, на оброблення (лампи, термометри, батарейки); модернізація місця тимчасового зберігання відходів тощо
2	Проведення очищення полів фільтрації
3	Зменшення використання ртутних ламп, перехід на LED лампи

4	Реконструкція звалища під полігон відходів що не є небезпечними та реконструкція існуючого полігону
5	Рекультивація території кар'єру будівельних матеріалів відходами шламу хімводоочищення та недопалу вапна
6	Придбання контейнерів, спеціалізованої техніки та обладнання для збору, транспортування, складування побутових відходів та мобільного подрібнювача для переробки будівельного сміття та відходів після проведення аварійно-відновлювальних робіт
7	Розроблення проєктно-кошторисної документації: будівництва/буріння спостережних свердловин навколо полігону для відходів, що не є небезпечними; будівництва огорожі по периметру полігону для відходів, що не є небезпечними; на реконструкцію полігону для відходів, що не є небезпечними; та будівництво контейнерних майданчиків для складування побутових відходів
8	Будівництво/буріння спостережних свердловин навколо полігону для відходів, що не є небезпечними
9	Будівництво майданчика для тимчасового екологічно безпечного зберігання відходів руйнувань будівель та споруд на території полігону для відходів, що не є небезпечними
10	Вилучення частини відходів з полігону та спалювання їх на власній сміттєспалювальній установці
11	Відкачування фільтрату з полігону
12	Придбання приладів для обліку стічних вод та зворотних вод
13	Моніторинг виконання плану управління відходами на підприємстві

8 ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Ця Програма встановлює основні цілі та заходи для покращення екологічної ситуації навколишнього природного середовища Кременчуцької міської територіальної громади. Питання збереження та охорони навколишнього природного середовища, а також раціонального використання природних ресурсів, розглядаються як невід’ємна частина стратегії соціально-економічного розвитку Кременчуцької міської територіальної громади.

Вибір альтернатив.

У контексті СЕО Програми були розглянуті два сценарії розвитку, які є можливими варіантами комплексного розвитку громади, базованими на балансах розвитку економічної і соціальної сфер та їх впливу на екологічний стан і якість життя населення, а саме: оптимістичний, що передбачає реалізацію Програми; гіпотетичний «нульовий», за яким не розробляється і не затверджується Програма.

В якості альтернативи розглядався «нульовий сценарій», тобто опис, прогнозування та оцінку ситуації у випадку незатвердження Програми. Це означає збереження незмінною існуючої на даний момент ситуації в Кременчуцькій МТГ. Незатвердження Програми не дасть змоги збільшити позитивні впливи на довкілля і здоров'я населення, які мають бути наслідком виконання заходів Програми. Реалізація «нульового сценарію» не забезпечить досягнення збалансованого (сталого) розвитку громади. Це може призвести до погіршення екологічної ситуації і як наслідок може відобразитися на умовах життя та здоров'ї населення Кременчуцької МТГ.

За результатами аналізу реалізації кожного із сценаріїв та прогнозу можливих шляхів розвитку області у випадку домінування тих чи інших факторів та з урахуванням впливу ефектів чи негативних наслідків від них визначено наступне.

У рамках гіпотетичного сценарію подальший сталий розвиток громади ускладниться та погіршиться екологічна ситуація, ресурси використовуватимуться неефективно. Це означає збереження інерції розвитку з негативними тенденціями і диспропорціями та загроз екологічній безпеці і безпеці життя населення.

У рамках оптимістичного сценарію виконання заходів Програми позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину. Це означає, що реалізація Програми сприятиме гармонізації економічної, соціальної і екологічної складових розвитку регіону та підвищенню рівня його збалансованості і стійкості.

Неприйняття Програми призведе до відсутності механізмів для стабілізації та поліпшення екологічної ситуації Кременчуцької міської територіальної громади. Цей сценарій призведе до загострення існуючих екологічних проблем Кременчуцької міської територіальної громади. Його реалізація ускладнить стабільний розвиток громади та спричинить зниження рівня комфорту життя її мешканців.

У рамках Звіту зі стратегічної екологічної оцінки (СЕО) територіальні альтернативи не розглядаються. Це зумовлено тим, що всі проєктні завдання та заходи Програми орієнтовані на конкретну територію – Кременчуцьку громаду. Можливі територіальні альтернативи будуть враховані лише на етапі реалізації конкретних заходів, проте вони обмежені межами громади. Завдання та шляхи їх реалізації були розроблені спільно з виконавчим комітетом Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області з урахуванням наявних ресурсів.

Технічні альтернативи не розглядаються, оскільки Програма охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») спрямована на поліпшення екологічного стану, та раціональне використання, охорону і відтворення природних ресурсів Кременчуцької міської територіальної громади. Перелік заходів Програми містить лише загальні заходи, без уточнення їхніх технічних характеристик.

Альтернативи впровадження технічних рішень буде розглядатися для кожного проєкту індивідуально, в рамках здійснення певного заходу, що відповідає статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Сценарне планування є методом прогнозування та окремою складовою стратегічного управління. Воно займає проміжне місце між експертними оцінками і математичним моделюванням, передбачаючи еволюцію процесів і подій від поточного стану до майбутнього.

При розробці сценаріїв враховуються дві групи факторів: зовнішні (глобальна та загальнодержавна політична, економічна й технологічна динаміка, а також розвиток ринкового попиту) та внутрішні (економічний і соціальний потенціал міста, тенденції розвитку відповідних галузей, а також зростання ролі територіальних громад і людського капіталу).

Оцінка майбутнього стану довкілля в рамках цього сценарію – це не точне передбачення, а скоріше аналіз потенційних непередбачених обставин. Вона базується на припущенні, що існуючі тенденції та взаємозв'язки правильно відображають реальну ситуацію. Основна мета такого аналізу – виявити вплив, який у разі незатвердження документа, матиме на різні компоненти довкілля у просторі та часі.

Отже, реалізація «нульового сценарію» може призвести до значних негативних змін у стані довкілля.

Усі заплановані заходи для захисту довкілля та здоров'я мешканців повинні ґрунтуватися на сильних сторонах міста, максимально використовувати зовнішні можливості, враховувати слабкі місця та мінімізувати зовнішні загрози.

До сильних сторін Кременчуцької МТГ належать: сприятливі природно-кліматичні умови, велика сировинна база, достатнє забезпечення водними ресурсами.

Ці переваги посприяли становленню потужного промислового комплексу міста та диверсифікованої економіки громади.

Найбільш сприятливим варіантом є затвердження запропонованої Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030»).

Опис здійснення стратегічної екологічної оцінки

Під час підготовки звіту зі стратегічної екологічної оцінки було встановлено доцільність і прийнятність виконання завдань Програми. Також було оцінено її вплив на довкілля, враховуючи природні та інші особливості громади.

Головним критерієм під час СЕО є відповідність документа пріоритетам державної екологічної політики України. Основні етапи проведення оцінки регламентуються статтею 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

У процесі СЕО було проведено: аналіз екологічних проблем та потенційного впливу Програми на довкілля, SWOT-аналіз, оцінка відповідності Програми екологічним пріоритетам державної політики.

Для проведення стратегічної екологічної оцінки були застосовані такі методи:

- Статистичний метод. Він базується на кількісних показниках, що дозволяють прогнозувати темпи майбутнього розвитку. Його суть полягає в отриманні та обробці прогнозних даних шляхом опитування висококваліфікованих фахівців у конкретних галузях.
- Метод експертних оцінок. Цей метод застосовується, коли достовірні дані про об'єкт прогнозування відсутні, і він не піддається математичному аналізу. Його суть полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих фахівців-експертів.
- Метод аналогій. Цей підхід дозволяє перенести закономірності розвитку одного процесу на інший, для якого потрібно зробити прогноз, з урахуванням необхідних коригувань.
- Метод екстраполяції. Він передбачає перенесення встановленого характеру розвитку певної території або процесу в майбутнє. Цей метод є ефективним для короткострокового прогнозування об'єктів, які тривалий час розвивалися стабільно. Він ґрунтується на аналізі кількісних і якісних показників об'єкта за попередні роки з подальшим логічним прогнозуванням тенденцій його розвитку.

Зазначені вище методи були використані для проведення стратегічної екологічної оцінки. Зокрема, було виконано:

1. Збір та аналіз інформації про поточний стан довкілля, включаючи ключові екологічні показники.
2. SWOT-аналіз Програми з точки зору її впливу на екологічну ситуацію.
3. Консультації з громадськістю щодо екологічних цілей.
4. Оцінка впливу Програми на компоненти довкілля, а також на здоров'я та добробут населення.
5. Розробка рекомендацій щодо моніторингу фактичного впливу впровадження Програми на навколишнє середовище.

Серед чинників, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки, можна виділити наступні:

- Брак детальних даних;
- Відсутність статистичних відомостей та інших характеристик для кожного окремого населеного пункту громади;
- Недостатня просторова прив'язка даних до рішень Програми, що ускладнило цілісну оцінку.

9 ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Реалізація моніторингу Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030») здійснюється відповідно Постанови КМУ «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» від 16 грудня 2020 р. № 1272 [53].

Відповідно до п.5 [53] з метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, замовник визначає:

– зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, строки їх виконання;

– кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

– кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

– періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями;

– засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на своєму офіційному вебпорталі та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки затверджений документ державного планування (крім інформації, яка відповідно до закону становить державну таємницю або належить до інформації з обмеженим доступом), рішення про його затвердження, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування, і письмово повідомляє про це Міндовкілля.

З метою забезпечення здійснення моніторингу замовник своїм рішенням може утворювати групи експертів, що відповідальні за здійснення моніторингу (моніторингові групи), визначати їх склад та порядок роботи.

Результати моніторингу замовник оприлюднює на своєму офіційному вебпорталі та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки один раз на рік протягом строку дії документа державного планування та через рік після закінчення такого строку та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Моніторинг буде проводитись протягом усього періоду виконання програми – з 2026 по 2030 рік. Індикатори моніторингу наведено в табл. 9.1.

Таблиця 9.1 – Індикатори моніторингу Програми

Заходи Програми	Кількісні та/або якісні значення	Одиниці виміру ключових індикаторів
Напрям 1. Кліматична політика: пом'якшення та адаптація до зміни клімату		Порівняння з фоновими та нормативними значеннями 1 раз на рік. У разі виявлення перевищень минулорічних показників – проведення аналізу на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми. Показники оцінки: < 100 – позитивний результат, = 100 – нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу, > 100 – негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми.
Удосконалення енергоефективності, енергозабезпечення та здійснення моніторингу звітності викидів парникових газів		
Впровадження альтернативних джерел енергії	Кількісні та якісні показники.	
Підвищення енергоефективності адміністративних будівель	Кількісні та якісні показники.	
Напрям 2. Запобігання промисловому забрудненню та охорона атмосферного повітря		Порівняння з фоновими та нормативними значеннями 1 раз на рік. У разі виявлення перевищень минулорічних показників – проведення аналізу на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми. Показники оцінки: < 100 – позитивний результат, = 100 – нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу, > 100 – негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми.
оптимізація і модернізація виробничих потужностей проведення лабораторного контролю викидів в атмосферу	Кількісні та якісні показники.	
перевірка ефективності роботи пилогазоочисних установок	Кількісні та якісні показники.	
проведення робіт з інвентаризації джерел забруднення навколишнього природного середовища	Кількісні та якісні показники.	
проведення та удосконалення системи моніторингу за станом забруднення атмосферного повітря в місті та створення місцевої екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи постійного контролю	Кількісні та якісні індикатори моніторингу за станом забруднення атмосферного повітря. Ефективність від створення місцевої екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи постійного контролю.	

проведення короткострокового прогнозу метеорологічних умов забруднення атмосферного повітря у м. Кременчуці	Динаміка прогнозу метео-рологічних умов забруднення атмосферного повітря.	
Напрям 3. Ефективне управління відходами		Обсяг утворених відходів (% до минулого року); обсяг видалених відходів (% до минулого року); питома вага оброблених відходів (% від загальної кількості утворених відходів); покращення технічного оснащення сфери управління відходами (% зношеності); результати токсикологічної оцінки якості ґрунтів у зоні впливу полігону побутових відходів (порівняння з нормативними значеннями) 1 раз на рік. У разі виявлення перевищень минулорічних показників – проведення аналізу на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми. <u>Показники оцінки:</u> < 100 – позитивний результат, = 100 – нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу, > 100 – негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми.
зменшення обсягів утворення на підприємстві небезпечних відходів	Кількість фактичного та очікуваного обсягу небезпечних відходів	
організація екологічного управління промисловими та побутовими відходами	Розробка заходів для організація екологічного управління промисловими та побутовими відходами.	
будівництво споруд та придбання обладнання, машин для збору, транспортування, складування побутових відходів	Екологічна ефективність у будівництві споруд та придбання обладнання, машин для збору, транспортування, складування побутових відходів	
проєктування та будівництво/буріння спостережних свердловин навколо полігону для відходів, що не є небезпечними	Місцерозташування, кількість та якісні показники спостережних свердловин.	
розроблення проєктно-кошторисної документації на будівництво полігону для відходів, що не є небезпечними	Екологічна ефективність від будівництва полігону ТПВ.	
визначення негативного впливу міського полігону побутових відходів на біорізноманіття навколишнього природного середовища	Обгрунтування кількісними та якісними показниками негативного впливу міського звалища на біорізноманіття навколишнього природного середовища.	
будівництво контейнерних майданчиків	Місцерозташування, вартість та кількість контейнерних майданчиків.	

Напрям 4. Збалансоване використання природних ресурсів		Рівень забруднення каналізаційних стічних вод (ефективність очистки на очисних спорудах); зношеність трубопроводів водозабезпечення та водовідведення (%); результати оцінки якості поверхневих вод (порівняння з нормативними значеннями); результати оцінки якості води з децентралізованих джерел водопостачання (порівняння з нормативними значеннями) 1 раз на рік. У разі виявлення перевищень минулорічних показників – проведення аналізу на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми. <u>Показники оцінки:</u> < 100 – позитивний результат, = 100 – нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу, > 100 – негативний результат, необхідно вжит заходи для запобігання, зменшення т пом'якшення негативних наслідків виконанн Програми.
Здійснення охорони та раціонального використання водних ресурсів		
проведення дослідження якості поверхневих вод на Кам'янському водосховищі та малих річках	Якісні показники стану води.	
Розчистка, відновлення водності, поліпшення екологічного і санітарного стану та підтримання сприятливого гідрологічного режиму р. Псел, р. Сухий Кагамлик і р. Крива Руда, озера у парку «Міський сад»	Кількісні та якісні показники.	
проведення заходів щодо підтримання санітарного стану річок шляхом зариблення природних водойм і водосховищ комплексного призначення, а саме: Кам'янського водосховища	Кількісні та якісні показники.	
проєктування рибозахисних пристроїв на комунальних водозаборах	Кількісні та якісні показники.	
приведення в належний санітарний стан водовідвідних каналів (прочистка)	Місцерозташування і ефективність від прочистки водовідвідних каналів.	
реконструкція каналізаційної системи (станції, колектор)	Кількісні та якісні показники.	
реконструкція очисних споруд на території підприємств	Ефективність, кількісні та якісні показники.	
заходи з охорони підземних вод (ведення контролю за якісним станом підземних вод у зоні впливу полігону ТПВ)	Якісний стан підземних вод у зоні впливу полігону ТПВ.	
проведення моніторингу якості підземних вод за вмістом нафтопродуктів	Кількість нафтопродуктів у підземних водах.	
обладнання локальної мережі спостережувальних свердловин для контролю за якісним станом підземних вод довкола місця тимчасового розміщення побічних продуктів тваринного виробництва	Ефективність від місцерозташування локальної мережі спостережувальних свердловин для контролю за якісним станом підземних вод.	

Здійснення охорони та раціонального використання земель і ґрунтів		Результати якісного стану ґрунтів; рекультивація заповнених карт полігону для відходів 1 раз на рік. У разі виявлення перевищень минулорічних показників – проведення аналізу на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми. <u>Показники оцінки:</u> < 100 – позитивний результат, = 100 – нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу, > 100 – негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми.
проведення обстеження ґрунтів на території полігона побутових відходів та у межах санітарно-захисної зони	Якісні показники грунту.	
рекультивація заповнених карт полігону для відходів, що не є небезпечними	Кількісні та якісні показники.	
боротьба з карантинними рослинами	Кількісні та якісні показники.	
Здійснення охорони та раціонального використання ресурсів тваринного світу		Результати технічного стану водозабірних споруд з рибозахисними пристроями за минулі роки. Результати облаштування пункту тимчасової перетримки тварин. 1 раз на рік. <u>Показники оцінки:</u> < 100 – позитивний результат, = 100 – нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу, > 100 – негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми.
обстеження технічного стану водозабірних споруд з рибозахисними пристроями	Кількісні та якісні показники.	
облаштування пункту тимчасової перетримки тварин.	Кількісні показники.	
Напрям 5. Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів		Відсоток озеленення у порівнянні з минулими роками; % фінансування об'єктів ПЗФ у порівнянні з минулими роками 1 раз на рік.
озеленення території	Місцерозташування та кількість висаджених зелених насаджень.	

проведення інвентаризації зелених насаджень	Перелік та характеристика об'єктів де планується проведення інвентаризації зелених насаджень.	<u>Показники оцінки:</u> < 100 – позитивний результат, = 100 – нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу, > 100 – негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми.
утримання, оснащення обладнанням, зміцнення матеріально-технічної бази, благоустрій та реконструкція об'єктів природно-заповідного фонду	Перелік матеріально-технічної бази, обладнання, утримання та реконструкція об'єктів ПЗФ.	
виготовлення та встановлення інформаційних та охоронних знаків на об'єктах ПЗФ	Місцерозташування та кількість інформаційних та охоронних знаків на об'єктах ПЗФ.	
Напрям 6. Ефективне державне управління у сфері охорони довкілля та природокористування		Порівняння з минулими роками: кількість проведених науково-технічних семінарів; проведення природоохоронної діяльності та заходів; підвищення кваліфікації; виготовлення поліграфічної продукції; проведення ОВД 1 раз на рік. <u>Показники оцінки:</u> < 100 – позитивний результат, = 100 – нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу, > 100 – негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми.
організація, проведення науково-технічних семінарів і здійснення робіт з екологічної освіти та обміну досвідом роботи і підвищення кваліфікації працівників природоохоронних органів	Тематика та кількість проведених науково-практичних семінарів. Тематика і чисельність працівників природоохоронних органів для проходження підвищення кваліфікації.	
організація і проведення практичної природоохоронної діяльності, дослідницької роботи та рекламно-інформаційних просвітницьких заходів для підвищення екологічної свідомості населення	Напрями та кількість рекламно-інформаційних просвітницьких заходів. Кількість осіб, залучених до заходів з екологічної освіти.	
забезпечення професійної підготовки, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері управління відходами	Тематика і чисельність фахівців для проходження підвищення кваліфікації у сфері управління відходами.	
організація проведення оцінки впливу на довкілля у разі створення нових об'єктів	Кількість проведення ОВД у разі створення нових об'єктів.	
виготовлення поліграфічної продукції з екологічної тематики	Напрями і кількість поліграфічної продукції з екологічної тематики.	

отримання висновку з оцінки впливу на довкілля щодо господарської діяльності	Кількість отриманих висновків ОВД щодо господарської діяльності.	
Здоров'я населення		Показники оцінки:
Середня очікувана тривалість життя (% до попереднього року); смертність населення за основними причинами на 1 тисячу населення (% до попереднього року); смертність дітей до 1 року життя на 1 тисячу живонароджених (% до попереднього року) 1 раз на рік. У разі виявлення перевищень минулорічних показників – проведення аналізу на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми.		< 100 – позитивний результат, = 100 – нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу, > 100 – негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми.

10 ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

Місто Кременчук розташоване на півдні Полтавської області в центральній частині України. Враховуючи географічне місце розташування даних територій у межах Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області, ймовірні транскордонні наслідки для довкілля та здоров'я населення не очікуються в рамках зазначеної стратегічної екологічної оцінки ДДП – Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030»).

11 РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Головною метою розробки Програми є реалізація екологічної політики, спрямованої на стабілізацію та поліпшення стану навколишнього природного середовища Кременчуцької міської територіальної громади.

Досягнення головної мети здійснюватиметься шляхом реалізації таких напрямів:

1. Кліматична політика: пом'якшення та адаптація до зміни клімату.
2. Запобігання промисловому забрудненню та охорона атмосферного повітря.
3. Ефективне управління відходами.
4. Збалансоване використання природних ресурсів.
5. Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів.
6. Ефективне державне управління у сфері охорони довкілля та природокористування.

Основними екологічними проблемами територіальної громади є:

– несприятливий гідрологічний режим водотоків міста;

– сезонне погіршення якості поверхневих вод у районі водозабору м. Кременчука;

– забруднення підземних водоносних горизонтів;

– забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств і автотранспорту;

– недостатньо екологічно безпечне розміщення та захоронення відходів громади.

Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля громади визначаються законами України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про управління відходами», Водним кодексом України, Указом Президента України (№ 722/2019) «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Під час проведення оцінки ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Програми було виявлено низку оперативних цілей, завдання яких потребують уваги під час їх реалізації, щоб не припустити негативного впливу на довкілля, або які доцільно скоригувати або доповнити для того, щоб посилити позитивні наслідки для довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації природоохоронних заходів Програми. Для запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків виконання Програми запропоновано низку завдань і заходів.

Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Очікується, що реалізація заходів Програми позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, земельних і лісових ресурсів, біорізноманіття та ситуацію з відходами, а відтак на здоров'я людей.

Під час виконання стратегічної екологічної оцінки були розглянути заходи, які запобігатимуть, зменшуватимуть, пом'якшуватимуть негативні наслідки на довкілля.

Найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми охорони довкілля Кременчуцької міської територіальної громади на період 2026–2030 роки («Довкілля – 2030»). У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки альтернативні варіанти, з огляду на необхідність провадження даної Програми, не розглядаються.

Моніторинг індикаторів ефективності впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Програма. Виконавчий комітет Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області один раз на рік оприлюднює результати моніторингу на своєму офіційному вебпорталі та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки один раз на рік протягом строку дії документа державного планування та через рік після закінчення такого строку та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
3. Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
4. Цілі сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722).
5. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р.
6. Національний план управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів від 27 грудня 2024 року № 1353-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2024-%D1%80#Text.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 № 827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря».
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року».
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року».
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 р. № 1134-р «Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року».
11. Постанови Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря».
12. Методичні рекомендації щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації» від 18.10.2023 № 705.
13. Стратегія розвитку Полтавської області на 2021–2027 роки, затвердженої рішенням пленарного засідання п’ятої сесії Полтавської обласної ради VIII скликання від 06.07.2021.
14. Стратегія розвитку Кременчуцької міської територіальної громади на період до 2028 року, затвердженої рішенням засідання четвертої сесії Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області VIII скликання від 11.03.2021.
15. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Полтавській області, 2025.
16. План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 932.
17. Екологічний паспорт міста Кременчука. 2020. 100 с.
18. Гідрологічне районування. https://geomap.land.kiev.ua/zoning-7.html.
19. Водний кодекс України.

20. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режим ведення господарської діяльності» від 08.05.96 № 486.
21. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 30 липня 2012 року № 471, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2012 року за № 1369/21681 «Нормативи екологічної безпеки водних об'єктів, що використовуються для потреб рибного господарства, щодо гранично допустимих концентрацій органічних та мінеральних речовин у морських та прісних водах (біохімічного споживання кисню (БСК5), хімічного споживання кисню (ХСК), завислих речовин, мінерального фосфору та амонійного азоту)».
22. Рамкова Директива № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»; Директива Європейського парламенту та Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів».
23. Директива Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС від 19.11.2008 про відходи.
24. Директива Європейського Парламенту та Ради 2018/851/ЄС від 30.05.2018 про внесення змін до Директиви 2008/98/ЄС про відходи.
25. Директивою Ради 1999/31/ЄС від 26.04.99 про захоронення відходів.
26. Директива Європейського Парламенту та Ради 2006/21/ЄС від 15.03.2006 про управління відходами видобувної промисловості та внесення змін до Директиви 2004/35/ЄС.
27. Регламент Європейського Парламенту та Ради № 1013/2006 від 14.06.2006 про перевезення відходів.
28. Регламент Комісії (ЄС) № 1357/2014 від 18.12.2014, що замінює Додаток III до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС про відходи та скасування окремих директив.
29. Повідомлення Комісії С/2018/1447 про технічні рекомендації щодо класифікації відходів.
30. Регламент Європейського Парламенту та Ради № 1907/2006 від 18.12.2006 щодо реєстрації, оцінки, авторизації та обмеження хімічних речовин (REACH).
31. Рішення Комісії 2014/955/ЄС від 18.12.2014 про внесення змін до рішення 2000/532/ЄС про перелік відходів відповідно до Директиви 2008/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради.
32. Директива 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20.12.1994 «Про упаковку та відходи упаковки»;
33. Директива 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4.07.2012 «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»;
34. Директива 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради від 6.09.2006 року «Про батарейки і акумулятори та відпрацьовані батарейки і акумулятори».
35. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 затверджено Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року.

36. Європейська ландшафтна конвенція, ратифікована Законом України від 07.09.2005 № 2831-IV.
37. Закон України «Про рослинний світ».
38. Гальченко Н.П., Симоненко О.М., Дзюбан С.М. Раритетна компонента флори регіонального ландшафтного парку «Кременчуцькі плавні» Матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю створення Національного природного парку «Дністровський каньйон» «Наукові засади природоохоронного менеджменту екосистем Каньйонового Придністер'я». Чернівці. 2020. С. 113–115.
39. Закон України «Про тваринний світ».
40. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Полтавській області, 2024.
41. Закон України «Про природно-заповідний фонд».
42. Червона книга України. Рослинний світ (під заг. ред. Дідуха Я.П.). К.: Глобалконсалтинг. 2009. 900 с.
43. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі: докт. біол.. наук, проф. Т.Л. Андрієнко, канд. біол. наук М.М. Перегрим, Київ: Альтерпрес, 2012, 148 с.
44. Червона книга України. Тваринний світ. Київ: Глобалконсалтинг, 2009. 600 с.
45. Зелена книга України /під загальною редакцією члена-кореспондента НАН України Я.П. Дідуха. К.: Альтерпрес, 2009. 448 с.
46. РЛП «Кременчуцькі плавні» (Kremenchutski Plavni Regional Landscape Park)» https://natura2000.eea.europa.eu/Emerald/SDF.aspx?site=UA0000087.
47. Нижня та середня долини річки Псел (Lower and middle Psel river valley) https://natura2000.eea.europa.eu/Emerald/SDF.aspx?site=UA0000312.
48. Екологічна мережа Кременчука : монографія / Брикульський М. В., Гальченко Н. П. , Дігтяр С. В., Никифоров В. В., Новохатько О. В., Пелипенко В. М., Сакун О. А., Симоненко О. П., Труніна І. М., Федюн О. М. Кременчук : ПП Щербатих О. В. 2019. 88 с.
49. Інформація з офіційної сторінки Управління культури та туризму. https://kremen.gov.ua/index.php?view=single-str&dep-id=35&page_id=1123.
50. Наказ Міністерства культури України «Про занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України» та внесення змін до наказів Мінкультури від 15.02.2012 № 108, від 04.07.2013 № 604.
51. Інформація з офіційної сторінки Департаменту охорони здоров'я. https://kremen.gov.ua/index.php?view=single-str&dep-id=37&page_id=277.
52. Закону України «Про благоустрій населених пунктів»
53. Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272.